

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali-alan koulutusohjelma

Teija Väyrynen

PÄIVÄKOTI HARAKANKELLON
VARHAISKAVATUSSUUNNITELMA

Opinnäytetyö
Marraskuu 2015

OPINNÄYTETYÖ**Joulukuu 2014**

Sosiaali-alan koulutusohjelma

Tikkariinne 9

80220 JOENSUU

FINLAND

(013) 206 66 00

Tekijä(t)

Teija Väyrynen

Nimike

Varhaiskasvatussuunnitelma yksityinen päiväkotii Harakankello

Toimeksiantaja

Päiväkotii Harakankello

Tiivistelmä

Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimi joensuulainen yksityinen päiväkotii Harakankello. Opinnäytetyöni tavoitteena on tehdä oma varhaiskasvatussuunnitelma päiväkotii Harakankellon päivittäiseen käyttöön. Varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa jokapäiväistä toimintaa sekä luo perustan kasvatustoiminnalle. Oma varhaiskasvatussuunnitelma tuo esille Harakankellon omat kasvatustavoitteet, arvot sekä suuntautumisen. Suunnitelma perustuu valtakunnallisiin varhaiskasvatuksen linjauksiin sekä Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin.

Opinnäytetyöni eteni kehitysprojektin vaiheiden mukaisesti ja yhdistin siihen osaamisen tuotteistamisen sekä laadun hallinnan ja kehittämisen. Osallistin lasten vanhemmat suunnitelman arviointiin ja tein kaksi palautekyselyä prosessin aikana. Tein sijaisuuden Harakankellossa lokakusta 2010 tammikuun loppuun, jolloin havainnoin tietoisesti lapsia sekä työyhteisön toimintaa päivittäisten toimintojen ohessa. Käytin havaintojen tuloksia suunnitelman tekemisessä sekä laadun kehittämisessä. Opinnäytetyöni tuloksena syntyi Harakankellon oma varhaiskasvatussuunnitelma päiväkodin päivittäiseen käyttöön

Tekemäni varhaiskasvatussuunnitelma toimii päiväkodissa jokapäiväisenä laadunhallinnan ja työn kehittämisen välineenä. Vanhemmat saavat suunnitelmasta tietoa päiväkodin arjen käytännöistä. Tulevaisuudessa suunnitelma pitää päivittää sopivin väliajoin.

Kieli
suomi

Sivuja 32

Liitteet 9

Liitesivumäärä 56

Asiasanat

varhaiskasvatus, kasvatuskumppanuus, vuorovaikutus, laatu varhaiskasvatuksessa

THESIS
December 2014
Degree programme in Social services
Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
FINLAND
(013) 206 66 00

Author(s)

Teija Väyrynen

Title

Early Childhood Education Plan for the Day-care Centre Harakankello

Abstract

This thesis is a product, which has been made as an early childhood education plan for the private day-care center Harakankello. My thesis was commissioned by the private kindergarten Harakankello, situated in Joensuu. The aim of the thesis is to make an early childhood plan for daily use in the day care center. The early childhood education plan guides the daily activities and creates the basis for educational activities. The day care center's own early education plan highlights the educational goals, values, and orientation. The plan is based on the national early childhood policies and the early childhood education plan of Joensuu City.

I adapted the phases of the action research in my thesis. I combined it with commodification of knowledge, quality control and development. I involved the parents in the evaluation of the plan and made two feedback forms during the process. I worked in the day care centre Harakankello from October to December in 2011. I observed the children and the work community during daily activities. I used the findings of the observations in making the plan and improving the quality. As a result of the thesis, an early education plan was completed for daily use in the day care center.

The early education plan will work as a tool in everyday quality management and work development in the kindergarten. With help of the plan, parents will receive information about everyday practices in the day care center, and it promotes interaction and deepens the educational partnership. In the future, the plan must be updated at appropriate intervals.

Language
Finnish

Pages 32
Appendices 9
Pages of Appendices 56

Keywords

early childhood, education, educational partnership, interaction

Sisällysluettelo

Tiivistelmä

Abstract

1 Johdanto.....	4
2 Varhaiskasvatus.....	6
2.1 Valtakunnalliset varhaiskasvatuksen linjaukset.....	7
2.2 Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma	8
2.3 Yksikötason varhaiskasvatussuunnitelma	9
3 Laatu ja laadun arviointi varhaiskasvatuksessa	10
4 Osaamisen tuotteistaminen sosiaaalialalla	13
5 Opinnäytetyön tavoitteet	13
6 Opinnäytetyön toteutus	14
6.1 Opinnäytetyön tavoite ja toimeksiantaja	15
6.2 Opinnäytetyön kohderyhmä	15
6.4 Projektisuunnitelma	16
6.4 Varhaiskasvatussuunnitelman toteutus	18
6.5 Analysointia	22
7 Tulosten tarkastelua ja johtopäätöksiä	23
8 Pohdinta	28
8.1 Oppimisprosessi ja ammatillinen kasvu.....	28
8.2 Työn luotettavuus ja eettisyys.....	29
8.3 Jatkotutkimus- ja kehittämideoita	30
Lähteet	30

Liitteet

Liite 1	Toimeksiantosopimus
Liite 2	Projektisuunnitelma
Liite 3	Valokuvien käyttöluupa
Liite 4	Saatekirje luonnoksen palautekyselyyn
Liite 5	Palaute luonnoksesta
Liite 6	Saatekirje palautekyselyyn
Liite 7	Palautekysely
Liite 8	Palaute suunnitelman toimivuudesta ja laadusta
Liite 9	Päiväkoti Harakankellon varhaiskasvatussuunnitelma

1 Johdanto

Tein toiminnallisen opinnäytetyön toimeksiantona yksityiselle päiväkotikiikokellolle. Päiväkotikiikokellon sijaitsee Joensuussa ja on perustettu 2009. Opinnäytetyöni tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa varhaiskasvatussuunnitelma päiväkotikiikokellon päivittäiseen käyttöön. Yksikkötason varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa päiväkotikiikokellon jokapäiväistä toimintaa ja luo perustan suunnitelmalliselle kasvatustyölle.

Varhaiskasvatuksen linjausten tarkoitus on antaa pohja valtakunnalliselle varhaiskasvatussuunnitelmalle, joka ohjaa varhaiskasvatuksen sisältöä ja laatua. Lisäksi linjausten tavoitteena on vaikuttaa siihen, että kunnissa kehitetään ja laaditaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat valtakunnallisen suunnitelman pohjalta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 19.) Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu valtakunnallisten suositusten pohjalta ja sen tarkoitus on ohjata yksikköjen omien suunnitelmien laatimista. (Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 5.) Noudatin Harakankellon varhaiskasvatussuunnitelman tekemisessä näitä linjauksia sekä ohjeita ja etenin projektimaisesti ylhäältä alaspäin kohti yksikkötason suunnitelman vaatimuksia.

Opinnäytetyön teoreettisessa osuudessa käsittelin varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman sekä kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Lisäksi avasin laatukäsitettä varhaiskasvatuksessa, koska yksikkötason suunnitelman yksi tehtävistä on varmistaa laadukas ja tasa-arvoinen hoito kaikille varhaiskasvatustalvelujen asiakkaille sekä antaa selkeä malli siitä, mitä työllä tavoitellaan. Pehdyin myös muiden yksityisten ja kunnallisten päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmiin sekä olemassa oleviin tutkimuksiin tai hankkeisiin ja valmisteilla oleviin lakimuutoksiin. Nämä kaikki ohjasivat lopullisen työn valmistumista ja vahvistivat teoreettista osaamistani.

Etenin opinnäytetyössäni toiminnallisen kehitysprojektin mukaisesti ja lähdin liikkeelle ideasta, jonka sain päiväkotikiikokellon omistajilta työhaastattelussa syksyllä 2011. Jaoin projektin pienempiin välitavoitteisiin ja osallistin arviointiin mukaan myös lasten perheet sekä päiväkotikiikokellon omistajat.

Osallistamisen menetelminä käytin lasten vanhemmille suunnattua suunnitelman arviointia avoimen kysymyksen avulla helmikuussa 2012. Lisäksi tein vielä syksyllä 2014 käyttäjäpalautekyselyn.

Osallistin lapset laadun arviointin ja palautteen antamiseen osallistuvalla havainnoinnilla työsuhteeni aikana. Työsuhde mahdollisti myös avoimet keskustelut päiväkodin omistajien, vanhempien ja lasten kanssa heidän luonnollisessa toimintaympäristössään.

En käy opinnäytetyössäni varhaiskasvatusta ohjaavia lakeja läpi, koska niitä uudistetaan tällä hetkellä. Lisäksi lait ohjaavat lähinnä valtakunnallisia linjauksia sekä kuntien suunnitelmia. Käytän opinnäytetyössäni varhaiskasvatussuunnitelma sanan tilalla sanaa suunnitelma, välttääkseni turhaa toistoa ja pitkää sanaa.

Opinnäytetyöni oli ajankohtainen, koska päiväkotia on perustettu 2009 ja aloitin opinnäytetyön tekemisen 2011. Tuolloin päiväkotia oli ollut toiminnassa noin kaksi vuotta ja toiminta oli jo vakiintunut niin, että käytännöiksi muodostuneita asioita pystyi kirjoittamaan auki.

2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus tapahtuu pienten lasten erilaisissa elämäpiireissä. Se on kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lasten kasvua, kehitystä ja oppimista. Lisäksi tarvitaan kiinteää yhteistyötä eli kasvatuskumppanuutta lasten vanhempien sekä kasvatuksen ammattilaisten välille, jotta yhteinen kasvatustehtävä muodostaa lapsen kannalta mielekkään kokonaisuuden. (Stakes 2005, 11.)

Yhteiskunnan järjestämä sekä tukema varhaiskasvatus muodostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista vuorovaikutusta ja yhteistoimintaa, missä lapsen omaehtoinen leikki nähdään tärkeänä ja keskeisenä asiana. Varhaiskasvatuksessa tärkeänä voimavarana on ammattitaitoinen henkilöstö. Jokaisella kasvatusyhteisön yksittäisellä kasvattajalla tulee olla vahva ammatillinen osaaminen ja tietoisuus, mikä ilmenee kokonaisvaltaisena näkemyksenä lasten kasvusta, kehityksestä sekä oppimisesta.

Kaikki tieto koostuu kasvatustieteelliseen, sekä laaja-alaiseen ja monitieteelliseen tutkimukseen, sekä tietoon ja pedagogisten menetelmien hallintaan. (Stakes 2005, 11.)

Tieteen näkökulmasta varhaiskasvatus käytäntönä tarkoittaa kasvatustoimintaa, joka tapahtuu ennen kouluikää. Siihen liittyy aina tavoitteellisuutta, mikä tarkoittaa lapsen kokonaispersoonallisuuden kehittämistä sekä lapsessa olevien voimien etsimistä ja esille nostamista. Käsite varhaiskasvatus sisältää perushoidon, kasvatuksen sekä opetuksen näkökulmat ja sitä säätelevät arvot, koska varhaiskasvatuksen tavoitteena on ihmishanteiden todentaminen ja sen kautta ihanteellisen yhteiskunnan aikaansaaminen. Lisäksi kasvatukseen liittyy aina vuorovaikutuksellisuutta kasvattajan ja kasvatettavan välillä. Varhaiskasvatuksen kasvatustavoitteita voidaan käyttää myös teorian asemassa. (Härkönen 2003, 98–105.)

2.1 Valtakunnalliset varhaiskasvatuksen linjaukset

Valtio määrittelee ja luo kehykset varhaiskasvatukselle lakien ja asetusten avulla. Kuntatasolla nämä asetukset on otettava huomioon varhaiskasvatuspalveluita ohjattaessa sekä järjestettäessä. Yksikötasolla toiminnassa on huomioitava sekä valtakunnan ja kunnan linjaukset sekä toiminnan toteuttamisen periaatteet. Näistä muodostuvat myös raamit yksittäisen yhteisön sekä työntekijän työskentelylle. (Mikkola & Nivalainen 2009, 12.)

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjausten tavoitteena on kehittää varhaiskasvatuksen laadun ja sisällön kehittämistä koko palvelu- ja tukijärjestelmässä, mikä on luotu lasten ja perheiden tukemiseksi ennen oppivelvollisuuden alkamista. Erityinen painopiste on varhaiskasvatuksen laatuun vaikuttamisessa sekä kasvatuskumppanuudessa. Tavoitteena on, että palveluissa saavutetaan lapsi- ja perhelähtöiset varhaiskasvatuksen tavoitteet, yhteistyökäytännöt sekä toimintatavat. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 7.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet julkaistiin vuonna 2004. Nämä perusteet on laadittu yhteistyössä Stakesin, sosiaali- ja terveysministeriön, opetusministeriön, Opetushallituksen sekä Suomen kuntaliiton ja alan asiantuntijoiden kanssa. Perusteet on tarkoitettu valtakunnalliseksi varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun ohjausvälineeksi.

Perusteiden myötä kunnissa käynnistyi varhaiskasvatussuunnitelmatyö, jonka myötä päivähoiton toimintatavat sekä arvomaailma on otettu tarkastelun ja määrittelyn alaiseksi. (Mikkola & Nivalainen 2009, 13.)

Varhaiskasvatussuunnitelmien avulla on haluttu käynnistää lapsilähtöisen ja laadukkaan toimintakulttuurin rakentaminen. Toimintojen sisällöissä sekä suunnittelussa painotetaan lapsen hyvinvointia, leikkiä, kieltä ja vuorovaikutusta sekä kasvatuskumppanuutta. Suunnitelmat ovat tarkoitettu konkreettisiksi työvälaineiksi ja niiden tehtävänä on kuvata niitä periaatteita, toimintatapoja sekä menetelmiä, kuinka varhaiskasvatusta toteutetaan ja suunnitellaan yksikkö ja kuntatasolla. (Mikkola & Nivalainen 2009, 14–15.)

Laadun lisäksi tulee huomioida myös varhaiskasvatuksen arvopohja mikä, kytkeytyy kansainvälisiä lasten oikeuksia määrittäviin sopimuksiin sekä kansallisiin sopimuksiin ja muihin ohjaaviin asiakirjoihin. Lapsen oikeuksista keskeisin arvo on lapsen ihmisarvo. Tähän kuuluu syrjintäkielto ja lasten tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, lapsen etu, lapsen oikeus elämään sekä täysipainoiseen kehittymiseen ja lapsen mielipiteen huomioon ottaminen. Suomen perusoikeussäännöksistä ja muusta oikeussäätelystä sekä asiakirjoista johdetaan varhaiskasvatusta konkretisoivat periaatteet. Näitä ovat lapsen oikeus turvallisiin ihmissuhteisiin, turvattuun kasvuun, kehittymiseen ja oppimiseen. Lapsella on oikeus terveelliseen ympäristöön, missä on mahdollisuus leikkiä ja toimia monipuolisesti. Lasta tulee kuulla ja hänen tulee tulla ymmärretyksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Lapsella on oikeus saada erityistä tukea tarvittaessa ja lapsella on oikeus omaan äidinkieleen, kulttuuriinsa, uskontoonsa tai katsomukseen. (Stakes 2005, 12.)

Varhaiskasvatussuunnitelman ensisijainen tavoite on lisätä lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Lapsen hyvinvointi toimii pohjana viihtymiselle, oppimiselle sekä kehittymiselle. Kun lapsi voi kokonaisvaltaisesti hyvin, hänellä on silloin hyvät kasvun, kehittymisen ja oppimisen edellytykset. (Stakes 2005, 15.)

2.2 Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma

Joensuun kaupungin alueella varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on kehittää kokonaisuutena kaupungin alueilla asuville lapsiperheille suunnattuja varhaiskasvatuspalveluja. Suunnitelma ohjaa varhaiskasvatuksen sisällöllistä kehittämistä sekä luo edellytykset laadun kehittämiseksi tarkentamalla toimintojen järjestämisen perusteita. Joensuun kaupungin varhaiskasvatusta ohjaavia tahoja ovat lasten päivähoidon ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset.

Lisäksi sitä ohjaa kaupungin varhaiskasvatus- ja koulutoimen strategia sekä toimintaohjelmat ja esiopetussuunnitelma. (Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2012, 3.)

Nämä kaikkia asiakirjat ja niihin kirjatut asiat tulee ottaa huomioon yksiköiden omia suunnitelmia tehdessä, mutta pääasiassa kaupungin oma varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa yksiköiden omien suunnitelmien laatimista ja se sisältää ne asiat, mitä yksiköiden suunnitelmiin tulisi kirjata. (Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2012, 3).

2.3 Yksikötason varhaiskasvatussuunnitelma

Yksikötason varhaiskasvatussuunnitelmaan tulee kirjata vähintään seuraavat asiat:

1. Verkostoyhteistyö, joka pitää sisällään keskeiset yhteistyökumppanit, yhteistyön tavoitteet sekä toteuttamistavat. Keskeisiä yhteistyökumppaneita ovat esimerkiksi neuvolat, lastensuojelu ja sosiaalityö, perhekeskus, koulut, seurakunnat ja kulttuuri sekä liikuntatoimi.
2. Kuinka yksittäisen työntekijän sekä työyhteisön osaamista tuetaan ja kehitetään. Yksiköissä sovitaan yhteisistä kasvatuspäämääristä sekä tarkastellaan henkilöstön sitoutumista niihin. Yksikön sisällä pohditaan yksikön kasvatusilmapiiriä, toimintakulttuuria sekä kehittämistarpeita.
3. Yksikön varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan, miten alueen, yksikön ja hoitomuodon ominaispiirteet otetaan huomioon hyvän varhaiskasvatus- ja oppimisympäristön luomiseksi ja hyvän varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi. Lisäksi täytyy kuvata kuinka lapselle tarjotaan mahdollisuuksia vertaisryhmässä tapahtuvaan toimintaan sekä miten lapset otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa sekä arvioinnissa.
4. Yksikön varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvataan keskeiset kasvatuskumppanuuden periaatteet ja toteuttamismuodot.

5. Yksikön varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa huomioidaan hoitomuodon sekä yksikön ominaispiirteet ja painotukset. Lisäksi tulee kuvata kuinka vanhemmat voivat vaikuttaa yksikön varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen sekä olla mukana sen arvioinnissa.
6. Yksikön varhaiskasvatussuunnitelmaan tulee kirjata, kuinka maahanmuuttajataustaiset lapset ja heidän vanhempansa huomioidaan kasvatuksen suunnittelussa ja toteutuksessa.
(Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2012, 3–23.)

Yksikkötasolla suunnitelmiin kirjataan olemassa olevat käytännöt sekä arki näkyväksi. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan ne asiat, joita tavoitellaan ja joiden eteen halutaan tehdä työtä. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan ne arvot, joiden mukaan toimintaa sitoudutaan. Varhaiskasvatuksen suunnitteluprosessin myötä on mahdollista löytää toiminnan punainen lanka ja kehittämisen tarpeet, samalla on mahdollista uudistaa niitä arvoja, mihin todella halutaan sitoutua. (Mikkola & Nivalainen 2009, 14.)

3 Laatu ja laadun arviointi varhaiskasvatuksessa

Laatu kytetään tiettyihin ilmiöihin tai asian hyviin ominaisuuksiin ja se mahdollistaa laadun arvioinnin ja vertailun. Yritysmaailmassa laadun ammattilaiset perustavat laadun arvioimisen hyväksi havaittuihin toimintatapoihin. Varhaiskasvatuksessa tämä lähestymistapa laatuun ja sen arviointiin yleistyi 1980-luvulla. (Hujala & Parrila-Haapakoski 1998, 50.)

Laatukäsitykset muuttuvat jatkuvasti niin yksilötasolla kuin asiantuntijoiden määrittelemänä. Toiminta on laadukasta, kun sillä on myönteiset merkitykset, mitkä asianomainen liittävät toimintaan. Laatukäsitystä avattaessa täytyy tietää ne merkitykset, mitkä ovat laadukkaan toiminnan sekä toimintojen ja niiden puitteiden taustalla. Kun nämä asiat on tiedostettu, niitä voi lähteä tavoittelemaan. (Tauriainen 2000, 203.)

Päivähoidossa laadun määrittelyn perusta rakentuu varhaiskasvatuksen ja sen teoreettisten linjausten varaan. Jos varhaiskasvatuksen laadun määrittelyssä ei käytetä selkeitä laadun

kriteerien määrittelyitä, sitä ei myöskään voida arvioida ja kehittää. Organisaatioissa on oltava jokin perusteltu ja ääneen lausuttu ajatus, mihin suuntaan kehittämistyötä halutaan tehdä. Tämä tulee esille varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutuksessa, joka perustuu julkilausuttuihin linjauksiin siitä, mikä on laadukasta varhaiskasvatustyötä. Kasvatustyössä laatu rakentuu kuitenkin hyvin erilaisista ja monista tekijöistä, joista jokainen omalta osaltaan sekä yhdessä vaikuttaa laatuun sekä sen kokemiseen. Kokonaisvaltainen laadunarviointi on moniulotteinen prosessi ja sen menetelmiä kehitetään koko ajan. (Hujala & Parrila-Haapakoski 1998, 50–54.)

Laatua on vaikea arvioida myös siitä syystä, että siihen vaikuttaa se, ketä arvioidaan, miksi arvioidaan ja mitä arvioidaan. Mutta ilman laadunarviointia ei voi kehittää varhaiskasvatuksen ja päivähoidon laatua. Näin ollen laadunarvioinnin keskeisin tehtävä on varhaiskasvatuksen kehittäminen. Arviointitietojen avulla voidaan analysoida omat vahvat ja heikot puolet, sekä kannustaa yksilöitä ja yhteisöjä entistä parempiin suorituksiin, niissä asioissa joissa on nähty kehittämisen tarvetta. Laadunarvioinnista saatavan tiedon tulisi toimia kaiken kehittämistyön perustana. (Hujala & Parrila-Haapakoski 1998, 47–48.)

Laadun arviointi tapahtuu aina suhteessa johonkin arviointiperustaan. Arviointiperusta muodostuu asioiden toivotusta tilasta eli tavoitteesta. Valtakunnalliset varhaiskasvatuksen linjaukset antavat tietyt suuntaviivat näistä tavoitteista, mutta laadun arvioiminen edellyttää tarkempaa tavoitteiden konkretisoimista sekä perustelemista. Arvioinnin tulisi perustua tutkittuun ja teoreettisesti tuettuun tietoon lapsesta, kasvusta sekä oppimisesta ja kasvuympäristön merkityksestä suhteessa kasvuun. Päivähoidon laadun arvioimisessa varhaiskasvatuksessa tehtävä kehittämistoiminta voidaan liittää tutkittuun tietoon siitä, mikä on laatua päivähoitossa. Arvioinnin avulla voidaan vahvistaa varhaiskasvatuksen teoreettista perustaa ja hyödyntää tutkimustietoa päivähoidon arjessa. Luotettavan arviointitiedon avulla voidaan tuottaa tärkeää ja perusteltua tietoa päivähoitoyksiköiden omaan kehittämistyöhön sekä yhteiskunnallisen ja sosiaalipoliittisen päätöksenteon pohjaksi. Varhaiskasvatuksen keskeisempänä tavoitteena tulisi olla laadultaan parhaan mahdollisen päivähoidon tarjoaminen jokaiselle lapselle. Tähän pyrkiessä on ensin tehtävä näkyväksi se, mistä laadukas varhaiskasvatus muodostuu ja miten sitä voidaan arvioida ja kehittää yhteistyössä kaikkien siihen osallistuvien tahojen kanssa. (Hujala & Parrila-Haapakoski 1998, 48–49.)

Koska laatu on tunteisiin ja kokemuksiin vaikuttava sekä koko ajan muutoksessa oleva käsite, käytän laadun arvioinnissa Hujalan (1999, 80) tekemää päivähoidon laadunarviointimallia, jossa on otettu huomioon välilliset ja välittömät laatuun vaikuttavat tekijät. Hujalan mallissa on selkeästi nähtävillä myös keinot, joilla myönteisiä merkityksiä voidaan tavoitella.

Seuraavassa luettelossa ovat kirjattuna Hujalan viisi laatuun välillisesti sekä välittömästi vaikuttavaa tekijää.

1. Palvelutaso eli saatavuuteen ja riittävyteen liittyvät tekijät
2. Puitetekijät, joita ovat ryhmän koostumus, ihmissuhteiden pysyvyys sekä fyysinen ympäristö
3. Välillisesti ohjaavat tekijät, joihin sisältävät kasvatuskumppanuus, yhteistyö muiden tahojen kanssa, henkilöstön hyvinvointiin liittyvät tekijät sekä johtajuuden ja henkilöstön ammatillisen kasvun ja koulutuksen
4. Prosessitekijät jotka lähtevät toiminnan suunnittelusta ja sen arvioinnista, lapsilähtöisestä toiminnasta, lasten ja aikuisten välisestä vuorovaikutuksesta, sekä lasten keskinäisestä vuorovaikutuksesta ja perushoidosta
5. Vaikuttavuustekijät joita ovat lapsen myönteiset kokemukset, lapsen kasvu kehitys ja oppiminen, vanhempien tyytyväisyys sekä yhteiskunnallinen vaikuttavuus.
(Hujala 1999, 80.)

Varhaiskasvatushenkilöstön sitoutuminen asetettuihin tavoitteisiin on helpompaa, kun olemassa on selkeä malli, siitä mitä tavoitellaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoituksena on kehittää varhaiskasvatuspalveluja kokonaisuutena sekä ohjata sisällöllistä kehittämistä, jolloin syntyvät edellytykset myös ladulliselle kehittämiselle. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden taustalla on eri tahojen tekemää tutkimustoimintaa. Tutkimustyön tarkoituksena on kehittää ja yhtenäistää varhaiskasvatuksen laatua päivähoitossa. Valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet luovat reunaehdot kuntien omille varhaiskasvatussuunnitelmille, ja kuntien varhaiskasvatussuunnitelmiin on kirjattu vähimmäisvaatimukset siitä, mitä yksiköiden omiin suunnitelmiin on kirjattava näkyväksi. Näin on mahdollista kaventaa laadullisia eroja, ja turvata laadultaan paras mahdollinen päivähoito jokaiselle lapselle. (Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2012, 3.)

4 Osaamisen tuotteistaminen sosiaalialalla

Sosiaali- ja terveysalalla tuote pitää sisällään muihin aloihin verrattuna poikkeuksellisia piirteitä. Vaikka sosiaalialalla tuotteistettaisiin aineetonta tai aineellista tuoteideaa, sen tarkoituksena on aina asiakkaan terveyden, hyvinvoinnin ja elämänhallinnan edistäminen. Tuotteistamiseen liittyy aina alan ammattilaisen ja asiakkaan välinen vuorovaikutus, tätä inhimillistä piirrettä ei voida poistaa teknologisen kehityksen kautta tulevaisuudessakaan. Tämä asia lisää sosiaalialan ammattilaisten osaamisen esilletuonnin merkitystä tuotteen vaikuttavuuden lisäämiseksi. Sosiaalialalla työn kehittäminen tapahtuu moniammatillisen yhteistyön tuloksena. Moniammatilliset toiminnan tavoitteet ohjautuvat tieteellisen tiedon sekä yhteiskunnallisen tilanteen vuoropuheluista. Tästä johtuen asiakkaan tavoitteet tulee sisällyttää työryhmän tavoitteisiin. (Jämsä & Manninen 2000, 24–25.)

Moniammatillisessa yhteisössä sosiaalialan työntekijöiden vahvuuksina voidaan nähdä kyky nähdä asiakkaan tarpeita ammatillista osaamista hyödyntäen, taito valita ja perustella asiakkaalle sellaisia tuotteita, jotka vastaavat konkreettisesti asiakkaan tarpeita. Lisäksi työntekijä pystyy arvioimaan asiakkaan valmiuksia tuotteen käytön suhteen. Tuotteistaminen edellyttää kaikilta siihen osallistuvilta osapuolilta tietoa tuotteistamisesta, vain siten työryhmä voi hallita visiota halutusta tuotteesta sekä suunnata oman osaamisensa yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. (Jämsä & Manninen 2000, 25.)

Lähtökohtana on selvittää yhteinen päämäärä ja sen tavoitteet, sekä oma erityisosaaminen ja asiakkaiden tarpeet. Mitä tehdään, kuinka tehdään ja millainen lopputuloksen tulee olla, jotta se palvelee työtä ohjaavana ja kehittäväenä välineenä sekä on asiakkaan tarpeiden mukainen ja täyttää sille asetetut valtakunnalliset sekä kunnalliset tavoitteet.

5 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyön tavoitteena on tehdä oma varhaiskasvatussuunnitelma päiväkotiharakankelloon. Suunnitelma ohjaa päiväkodin jokapäiväistä toimintaa ja luo perustan suunnitelmalliselle kasvatustyölle.

Varhaiskasvatussuunnitelma tuotteistaa eli tekee näkyväksi Päiväkotiharakankellon omat kasvatustavoitteet sekä arvot. Jämsän ja Mannisen mukaan tuotteistaminen edistää sosiaali- ja terveysalan toimijalle asetettujen laatuvaatimusten noudattamista. Kun päiväkodilla on käytössä oma suunnitelma, sen avulla voidaan seurata sekä kehittää laatua. (Jämsä & Manninen 2000, 24–25.)

Opinnäytetyön toiminnallisena tavoitteena on tehdä varhaiskasvatussuunnitelma sellaiseen muotoon, mitä voi tarvittaessa muokata helposti. Silloin sitä on helppo käyttää laatua sekä työskentelyä ohjaavana asiakirjana. Laadunarvioinnin keskeisiä elementtejä päivähoidossa ovat henkilöstön ammatillinen osaaminen, toimiva työyhteisö sekä asiakaslähtöisyys. (Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2012, 24.)

Lasten vanhempien osallistuminen varhaiskasvatukseen arviointiin on yksi kodin kanssa tehtävän yhteistyön muodoista. Varhaiskasvatusta arvioidessaan vanhempien tulee olla tietoisia asetetuista tavoitteista. Arviointi vanhempien kanssa edellyttää avoimuutta ja vuorovaikutuksellisuutta. Arvioinnin tulee merkitä varhaiskasvatustoiminnan yhdessä kehittämistä. (Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2012, 24.)

Oppimistavoitteenani on kehittää omaa ammatti-identiteettiä ja syventää teoria tietoa, jota voin soveltaa tulevaisuudessa työssäni. Sosionomin näkökulmasta tavoitteena on saada varmuutta kehittämiseen liittyviin osaamisalueisiin sekä yhteisölliseen osaamiseen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden läpikäyminen antaa myös hyvän perustan yksiköiden omien suunnitelmien tekemiselle ja suunnitellulle sekä päivittämiselle.

6 Opinnäytetyön toteutus

6.1 Opinnäytetyön tavoite ja toimeksiantaja

Opinnäytetyön toimeksiantaja on päiväkotia Harakankello. Päiväkoti on yksityinen ja sen omistavat lastentarhanopettaja, yrittäjä Susanna Lappeteläinen sekä lähihoitaja, yrittäjä Anna-Liisa Lavinen. Harakankello on aloittanut toimintansa 7.1.2009 Koillispuiston asuinalueella. Päiväkoti tarjoaa hoitopaikan noin neljälletoista alle kouluikäiselle lapselle. (Harakankellon perehdytyskansio, haastattelut ja keskustelut Harakankellossa 1.10 – 31.12.2012.)

Opinnäytetyöni on toiminnallinen kehittämisprojekti, jonka tavoitteena on tehdä Harakankellon oma varhaiskasvatussuunnitelma. Päiväkodissa oli avoinna sijaisuus 1.10 – 31.12.2011 väliseksi ajaksi ja sain sijaisuuden. Kerroin työhaastattelussa, että voisin tehdä työssä ollessani jonkin projektin, mistä saisin tehtyä opinnäytetyön. Keskustelussa selvisi, että heillä on varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen suunnitteilla ja päätettiin, että minä teen sen niin, että aloitan tiedonkeräämisen töissä ollessa ja jatkan suunnitelman tekemistä työsuhteen päättymisen jälkeen. Toimeksianto on tehty syyskuussa 2011 työsuhteen yhteydessä.

Toteutin alkuvaiheen kartoitusta työsuhteen aikana, keskustelemalla työyhteisön jäsenten sekä lasten vanhempien kanssa ja jatkuvalla itsereflektiolla. Hyödynsin myös Harakankellon perehdyttämiskansiota, jonka on koonnut toinen yrityksen omistajista. Perehdytyskansioista löytyy pohjatietoa Harakankellon arvoista, kasvatuserusteista sekä toiminnasta yleisesti, mitä täydensin lisäkysymyksillä. Perehdytyskansion tiedot on koottu päiväkodin omistajien omasta arvomaailmasta, muiden päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmista, työntekijöiden työ- ja elämäkokemuksesta sekä heidän opinnoista saamiensa tietojen pohjalta. Lisäksi hankin teoretietoa varhaiskasvatuksesta, sen linjauksista valtakunnallisesti ja kaupungin tasolla ja tutustuin muiden yksityisten ja julkisten päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmiin. Etsin myös aiempia opinnäytetöitä, mitkä liittyvät varhaiskasvatukseen ja tutustuin niihin.

6.2 Opinnäytetyön kohderyhmä

Varhaiskasvatussuunnitelman kohderyhmänä ovat pääsääntöisesti päiväkodissa hoidossa olevien lasten perheet. Lisäksi varhaiskasvatussuunnitelma voi toimia yksityisen päiväkodin esitteenä, josta vanhemmat voivat nähdä esimerkiksi päiväkodin arvomaailman ja kasvatukseen liittyvät painopistealueet etsiessään lapselleen sopivaa hoitopaikkaa.

Kohderyhmänä on myös Harakankellon oma työyhteisö, koska he voivat löytää suunnitelman avulla oman toiminnan keskeiset asiat, sekä mahdolliset kehittämisen tarpeet. Lisäksi suunnitelmaan voi palata sopivin väliajoin ja tarkastella omia kasvatuspäämääriä sekä arvomaailmaa mihin on sitoutunut.

6.4 Projektisuunnitelma

Projekti on aina ainutlaatuinen kehityshanke, joka sisältää omat erityispiirteensä. Yritysten sisäiset kehitysprojektit lähtevät yleensä liikkeelle kehitysideasta, missä on tavoitteena kehittää yrityksen toimintaa sisäisesti tai ulkoisesti. (Kettunen 2009, 16-17.) Tuotekehitysprojekteilla on täsmällinen tavoite, joka on yleensä uuden tuotteen kehittäminen sekä sen käyttöön ottaminen. Tämä luokitellaan ylätason tavoitteeksi, joka on alkuvaiheessa usein epätarkasti määritelty. (Kettunen 2009, 27.)

Määrittelin aikataulun toiminnalliselle osuudelle niin, että hain ensimmäisenä luvan lasten valokuvien käyttöön varhaiskasvatussuunnitelmassa sekä tiedotin vanhemmille, että suunnitelma tulee opinnäytetyöni liitteeksi, jolloin se on julkista materiaalia. Vanhempien allekirjoitukset kerättiin Harakankellossa olleeseen kirjeeseen, missä kerroin vielä mitä olen tekemässä ja miksi tarvitsen luvat vanhemmilta. Kun tiesin keneltä olin saanut luvat molempiin asioihin, pystyin aloittamaan suunnitelman tekemisen. Valokuvien osalta käytössäni on Harakankellon blogi, mihin on kerätty valokuvia päiväkodin toiminnasta sen aloittamispäivästä alkaen.

Projektin suunnitteluvaihe on yksi tärkeimmistä vaiheista. Suunnitteluvaiheessa täsmennetään projektin tavoitteet ja varmistetaan, että projektin tekijällä ja teettäjällä on samanlaiset näkemykset lopputuloksesta sekä siitä mitä tehdään ja miten tehdään.

Hyvä suunnittelu auttaa pitämään projektin hallinnassa ja luo perustan lopullisen tuotoksen onnistumiselle. Suunnittelu vaiheessa tulee myös tarkistaa, että kaikki projektityöhön osallistuvat ymmärtävät, mitä ollaan tekemässä. Kun lopputulos ja sen merkitys on

määritelty selkeästi, työntekijöiden on helpompi motivoitua tehtävään työhön. Hyvä suunnittelu vähentää epävarmuutta ja lisää yhteisymmärrystä ja selkiyttää tavoitteita. Lisäksi se lisää toiminnan tehokkuutta ja kommunikaatiota. (Kettunen 2009, 54–55.)

Jaoin varhaiskasvatussuunnitelman tekemisen pieniin välitavoitteisiin niin, että ensimmäinen välitavoite oli valmis 11.1.2012. Tässä vaiheessa suunnitelmassa oli valmiina sisällysluettelon luonnos, otsikointi sekä valmista tekstiä. Myös päiväkodin sisäiset orientaation olivat valittuina ja niiden teoriaa kirjoitettu auki. Lähetin luonnoksen päiväkodille luettavaksi ja kommentoitavaksi sähköpostilla ja sen palautus takaisin kommentoituna minulle viimeistään 16.1.2012.

Seuraavana välitavoitteena tein pyydetyt muutokset joita oli esimerkiksi sanajärjestys jossain lauseessa ja orientaatioiden järjestys suunnitelmassa. Tämän jälkeen lisäsin tekstit sekä sen jälkeen liitin suunnitelmaan valokuvat. Lähetin vielä tämän version sähköpostilla päiväkodille luettavaksi ja kommentoitavaksi. Tämän version palautumisen jälkeen tapasimme päiväkodilla 25.1.2012 ja kävimme yhdessä läpi koko suunnitelman ja siihen liitetyt valokuvat. Päätimme muuttaa vielä tekstin me muotoon, joka kuulosti paremmalta. Tämän jälkeen suunnitelma jaettiin kahdeksalle vanhemmalle koeluettavaksi sekä arvioitavaksi. Pyysin vanhempia kirjoittamaan samaan arvioon myös lasten mielipiteitä päiväkotia Harakankellosta. Suunnitelmien palautus kommentoituna vanhemmilta oli 20.2.2012 mennessä. Kävin suunnitelman vielä läpi vanhemmilta tulleiden kommenttien sekä päiväkodin omistajien kommenttien ja korjausehdotusten mukaisesti ja sen jälkeen suunnitelma oli valmis päiväkodin käyttöön. Projekti kannattaa jakaa välitavoitteisiin, missä tarkastellaan projektin menossa olevaa vaihetta. Projektin eteneminen helpottuu, kun varmistetaan välitavoitteiden avulla, että siihen asti tehtyyn tuotokseen ei tarvitse enää palata ja projektin toteuttaja voi keskittyä seuraaviin vaiheisiin. Myös teettäjän on helpompi seurata projektin etenemistä välitavoitteiden kautta ja aikatauluissa pysyminen on helpompaa. Mitä isompaa kokonaisuutta ollaan tekemässä, sen tärkeämpää sitä on jakaa, koska isoa kokonaisuutta on vaikeampi arvioida. (Kettunen 2009, 109.) Projektin aikana kerätään myös palautetta mahdollisilta tuotteiden käyttäjiltä, koska tarkoituksena on saada tuote mahdollisimman valmiiksi jo ensimmäisestä versiosta lähtien. (Kettunen 2009, 27–28.)

Seuraava tarkistus tehtiin vuoden päästä suunnitelman käyttöön otosta eli maaliskuussa 2013. Tässä vaiheessa tarkistin tekstiä ja sen toimivuutta sekä käytön aikana ilmennettä kehitysehdotuksia. Näitä oli muutaman lauseen sanajärjestyksen muuttaminen ja

lyhentäminen. Tein tarvittavat muutokset ja suunnitelmaan ja se palautettiin käyttöön välittömästi korjausten jälkeen.

Palasin suunnitelmaan vielä syyskuussa 2014 ja tein käyttäjäpalautte kyselyn suunnitelman toimivuudesta, käytännöllisyydestä sekä siitä, miten vanhemmat kokevat laadun varhaiskasvatuksessa. Kävin vielä läpi palautteesta saadut kehittämissideat sekä omistajien taholta esille nousseet korjattavat tai muutettavat kohdat ja tämän jälkeen luovutin suunnitelman päivittämisen kokonaan päiväkodin vastuulle.

6.4 Varhaiskasvatussuunnitelman toteutus

Toteutus lähti liikkeelle valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman sisällysluettelosta, josta tein rungon, jonka ympärille aloitin keräämään teoria tietoa. Vertasin tätä runkoa Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman ohjeistukseen. Tässä vaiheessa jätin isompia yksiköjä koskevia asioita pois ja rajasin pääkohdat, mitä Harakankellon suunnitelmassa painotetaan, sekä kuinka se mahdollisesti erottuu muista päiväkodeista. Tässä vaiheessa lähteenäni toimi Harakankellon perehdytyskansio, sekä oma kokemus ja haastattelut ja keskustelut Harakankellossa. Lisäsin sisällysluettelon mukaisesti pääasiat, mitä valtakunnallisesta sekä Joensuun kaupungin omasta suunnitelmasta olisi kirjattava yksikötason suunnitelmaan. Tässä vaiheessa ensimmäisenä tavoitteena oli saada perusrunko, minkä mukaan lähdin etenemään ja täydentämään tietoa.

Ladullisessa tutkimuksessa edetään alhaalta ylöspäin eli liikkeelle lähtö tapahtuu aineisto lähtöisestä analyysistä. aineistolähtöinen analyysi on erityisen tärkeä silloin kun on tarve perustiedoista, mitä tarvitaan selittämään jotakin tiettyä ilmiötä tai asiaa. Aineisto on syytä rajata, koska laadullisissa tutkimuksissa aineiston määrä on rajaton. (Eskola & Suoranta, 1998, 18–19.) Laadullisessa tutkimuksessa aineistolla tarkoitetaan pelkistettynä tekstiä. Teksti voi syntyä tutkijasta riippuen tai riippumatta, näistä esimerkkejä ovat haastattelut sekä havainnoinnit tai muuta tarkoitusta varten luotu kirjallinen aineisto. Kvalitatiiviseen tutkimukseen kuuluu olennaisena osana osallistuvuus eli tutkimuksen aikana ollaan lähellä tutkittavia. (Eskola & Suoranta, 1998, 15–16)

Toteutusvaiheessa suunnitelma kävi luettavana Harakankellon työntekijöillä useamman kerran. Näin arviointi tapahtui nopeasti ja vaihe kerrallaan, jolloin kokonaisuus muodostui

yhteisestä näkemyksestä. Pienissä projekteissa arviointi on usein sisäistä, eli projektiin kuuluvat henkilöt suorittavat myös arviointia. Sisäinen arviointi on nopea tapa saada tietoa projektin välittömään käyttöön. (Heikkilä, Jokinen & Nurmela, 2008, 131.)

Laadullista tutkimusta voi kutsua projektiksi tai prosessiksi siksi, että tutkimuksen eri vaiheita ei voi etukäteen ennakoida. Vaiheita ei myöskään ole mahdollista jäsentää tarkasti etukäteen selkeiksi tavoitteiksi tai vaiheiksi vaan ne jäsentyvät vasta tutkimuksen edetessä. (Kiviniemi, 2007, 70.)

Kun työ oli siinä vaiheessa, että siitä ei enää löytynyt tekstin osalta tässä vaiheessa epäkohtia tai täydennettäviä osia ja kuvat oli käyty läpi, niin että kaikilta kuvissa olevilta oli varmasti lupa, osallistin lasten vanhemmat mukaan arviointiin. Suunnitelma jaettiin saatekirjeen kanssa satunnaisesti valituille perheille. Osa perheistä on ollut Harakankellon asiakkaana sen perustamisesta asti, mikä on arvioinnin ja palautteen kannalta hyvä asia. Koska laatu perustuu omaan kokemukseen, siitä on silloin mahdollista antaa palautetta. Pidempi asiakassuhde takaa myös sen, että päivittäinen toiminta sekä kasvatuspäämäärät ovat tulleet tutuiksi ja niitä voi nyt verrata kirjattuihin päämääriin sekä arvoihin. Pyysin saatekirjeessä ottamaan myös perheen lapset mukaan arviointiin, mikä heistä on päiväkodissa kivaa ja mikä vähemmän kivaa!

Harkinnanvarainen otanta on perusteltua, koska laadullisessa tutkimuksessa ei tutkita määriä vaan syvennyttään laatuun, mitä pyritään analysoimaan perusteellisesti. On myös parempi puhua näytteestä kuin otannasta, koska tutkija tutkii jo ennalta tiettyjä tunnusmerkkejä omaavaa ryhmää. (Eskola & Suoranta, 1998, 18.) Laadullisessa tutkimuksessa erilaisia selvityksiä käytetään myös selventämään opinnäytetyön toiminnallisen työn lopullista muotoa. (Vilka & Airaksinen, 2004, 57.)

En asettanut tässä vaiheessa rajattuja tai tarkkoja kysymyksiä, vaan kannustin vanhempia kirjoittamaan vapaasti ja kertomaan todellisen mielipiteen. Avoimissa kysymyksissä ei ole valmiiksi annettuja vastausvaihtoehtoja, vaan vastaajalla on vapaus muotoilla vastaus. Avointa kysymystä käytetään silloin, kun tutkija ei voi enakkoon luokitella vastausvaihtoehtoja tai ei tiedä niistä. Avoimen kysymyksen avulla on myös mahdollista saada ennalta arvaamattomia sekä hyvin käyttökelpoisia mielipiteitä. (Taanila 2014, 24.)

Suunnitelman tärkein käyttäjäryhmä ovat päiväkodissa hoidossa olevat lapset. Osallistin heitä laadun arviointiin ja palautteen antamiseen pääasiassa havainnoimalla. Havainnointi

menetelmänä tapahtuu esimerkiksi osallistuvalla havainnoinnilla tai tarkkailemalla ihmisten toimintaa. Tavallisin tapa havainnoida on osallistava havainnointi. Tällä menetelmällä saadaan tietoa tutkittavasta yksilönä sekä yhteisön jäsenenä. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkija osallistuu tutkijana sekä ihmisenä siihen yhteisöön, mistä hän tutkii jotakin asiaa tai ilmiötä. Tutkimusaineistoa kerätessä osallistuva havainnointi toimii, kun tutkittavasta yhteisöstä ei ole paljon tietoa tai tieto on hiljaista tietoa, mitä ei ole kirjattu auki eli se on kerätty aistimalla, käytännön tietojen ja taitojen käyttämisellä sekä tekemällä. Tieto ja taito ovat ihmisen henkilökohtainen kokemus, mikä muodostuu kokemuksen kautta. Tekemisessä on tietyt säännöt sekä ohjeet, mutta niitä ei osata välttämättä selittää toiselle. (Vilkkä, 2005, 119–121.) Osallistavassa havainnoinnissa tutkija voi olla myös sisäpuolinen osallistuja suhteessa havainnointiin. Tällöin asiat on mahdollista nähdä niiden oikeissa yhteyksissä, koska tutkija toimii aktiivisesti tutkimuksen tiedonantajien kanssa. Osallistavissa menetelmissä on yleistä, että kaikkein osallistuvien tietoa arvostetaan ja asioille on aina enemmän, kuin yksi näkökulma sekä kaikkea tietoa pidetään yhtä tärkeänä. (Pitkäranta 2009, 79.)

Osallistaminen on asiakaslähtöistä työtä, jossa lähtökohtana on asiakkaan oma tilanne. Ohjaajan tehtävänä on toimia mahdollisimman näkymättömänä, koska tarkoituksena on saada asiakkaan oma mielipide näkyviin. (Hyppönen & Linnosuo 2002, 8.) Koska kysymys on laadullisesta tutkimuksesta, missä aineistonkeruuväline on inhimillinen eli minä itse, aineiston tulkinnat kehittyvät vasta tutkimusprosessin edetessä. (Kiviniemi, 2007, 70.)

Työsuhde mahdollisti sen, että sain palautetta kaikilta lapsilta ja vanhemmilta. Kaikki lapset ja vanhemmat eivät ole aktiivisia keskustelijoita ja heille riittää se, että lapsi vain viihtyy päiväkodissa ja kaikki menee tasaisesti ja hyvin. Keskustelua piti avata myös siksi, että jaoimme kahdeksan suunnitelmaa perheisiin ja niistä palautui neljä, joten tarvitsin oman kirjoittamiseni tueksi enemmän palautetta ja mielipiteitä. Nämä keskustelut olivat hyvin luonnollisia tilanteita esimerkiksi lasta haettaessa päiväkodista. Samalla kun vaihdoin kuulumiset päivän asioista, pystyin kysymään vanhemman mielipidettä jostakin lasten kanssa tekemästämme asiasta tai mahdollisia toiveita tulevasta toiminnasta ja siitä, mistä asioista lapsi pitää päiväkodissa. Monimenetelmällisyydessä yhdistetään erilaisia keinoja kerätä tietoa lähteistä ja niitä voidaan yhdistää toisiinsa.

Menetelmiä ei kuitenkaan vaihdeta kesken tutkimus prosessin, mutta esimerkiksi haastattelua tai kyselyä voi täydentää havainnoimalla. (Pitkäranta, 2014, 121.)

Tässä vaiheessa minulla oli käytettävissä vanhempien palautetta suunnitelman luonnoksesta sekä mukaan liitetyt lasten kommentit päiväkodin toiminnasta. Lisäksi olin kerännyt koko ajan havaintoja vanhemmilta sekä lapsilta ja päiväkodin työntekijöiltä. Kävimme työyhteisön kanssa läpi 25.1.2012 koko varhaiskasvatussuunnitelman, jolloin vanhemmilta tulleet kehittämissuositukset olivat jo huomioituna. Varhaiskasvatussuunnitelma oli monen mielestä hieman liian pitkä, mutta sitä kevensivät käytetyt valokuvat, joten koko sivumäärä ei ole pelkkää tekstiä. Tekstin määrää oli kuitenkin tarkasteltava syvemmin ja tässä vaiheessa päätimme jättää kaikki kestäväan kehitykseen sekä kulutukseen liittyvät asiat pois suunnitelmasta. Nämä asiat olisivat kuuluneet suunnitelmaan, mutta toisaalta ne ovat työntekijöiden työskentelytapoja, jotka heijastuvat työntekemisen kautta kasvatukselliseen toimintaan, eli niiden oikea paikka oli perehdytyskansio tai laatuksikirja. Lisäksi suunnitelmassa oli avattu liian laajasti maahanmuuttajataustaiset lapset ja heidän vanhempansa huomioiminen sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten huomioiminen kasvatuksessa ja sen suunnittelussa. Lisäksi yhteistyökumppanit ja verkostoyhteistyö oli kuvattu liian pitkästi ja tarkasti. Sovimme, että näistä kohdista tehdään lyhyt yhteenveto ja kappale nimetään yhteistyötahot mukaan. Näiden korjausten jälkeen suunnitelma jäi päiväkodille päivittäiseen käyttöön.

Kävin vielä helmikuussa 2013 omaehtoisesti läpi koko suunnitelman ja vertasin sitä Joensuun kaupungin ohjeistukseen. Siinä vaiheessa versioista puuttui edelleen vielä kohdat, missä kerrotaan kuinka yksittäisen työntekijän sekä työyhteisön osaamista tuetaan ja kehitetään. Lisäksi siitä puuttuivat yhteistyökumppanit, yhteistyön tavoitteet ja toteuttamistavat. Tapasimme päiväkodin omistajien kanssa 17.3.2013 ja kävimme läpi listaamani puutteet verrattuna kaupungin ohjeistukseen. Asioita ei koettu niin tärkeäksi, että avaisin niitä vielä omissa kappaleissaan, vaan päätimme lisätä ne muutamalla virkkeellä yhteistyökumppanit kappaleeseen. Muuta kehittämistarvetta ei ollut tällä välillä ilmennyt joten lisäysten jälkeen suunnitelma oli valmis tulostettavaksi päiväkodin taas käyttöön.

Viimeinen tarkistus varhaiskasvatussuunnitelmaan tehtiin syyskuussa 2014. Esikouluun liittyvän lakimuutoksen takia, kaikki esikouluun liittyvät asiat poistettiin suunnitelmasta, eikä päiväkodissa ollut enää esikoulutoimintaa.

Lisäksi kävimme läpi työyhteisön kanssa koko suunnitelman ja tiivistimme tekstiä sekä muutimme muutamia lauseita yksinkertaisemmaksi. Edellinen suunnitelma oli käytössä 2012 keväästä asti, ja se on päivitetty maaliskuussa 2013. Kuitenkin suurin osa päiväkodin

lapsista on vaihtunut ja on syksyllä 2014 oli hyvä aika tehdä käyttäjäpalaute kysely. Muotoilin kysymykset ja lähetin ne Harakankelloon 1.10.2014 sähköpostilla, missä ne oli tulostettu ja jaettu uudelleen muotoillun suunnitelman kanssa. Harakankellon työntekijät valitsivat satunnaisesti kuusi perhettä, joille kysymykset ja suunnitelma on jaettu arvioitavaksi. Lomake palautettiin suljetussa kirjekuoressa 10.10 mennessä Harakankelloon. Näin minä en missään vaiheessa saanut tietää, mitkä perheistä olivat osallistuneet ja osallistujilla oli mahdollisuus pysyä nimettöminä.

Kysymysten muotoilussa oli huomioitava, että enää kerää varsinaisesta palautetta tai kehittämis ehdotuksia vaan tarkistan varhaiskasvatussuunnitelman käytännöllisyyttä sekä sitä kohtaavatko kirjatut asiat käytännön. Lisäksi halusin selvittää kuinka vanhemmat kokevat laadun varhaiskasvatuksessa.

Koska tarkkailin lähinnä laatua, valitsin asteikkokysymyksiin kirjalliset vaihtoehdot, sillä ihminen ei välttämättä kykene arvioimiaan tuntemuksiaan objektiivisesti. Lisäksi kysymys on henkilökohtaisista arvoista, jolloin niitä on vaikea arvioida numeraalisesti. Kysymyksiä muotoilussa on huomioitava myös se, että onko vastaaja koskaan ennen pohtinut näitä asioita ja mitkä ovat hänen tuntemuksensa kyseistä asiaa kohtaan. Tulkinta voi myös vaihdella sen mukaan, missä hän vastaa, ja mihin aikaan päivästä? (Taanila 20014, 23.)

Tästä syystä vastausaikaa oli viikko ja vastaaja sai itse päättää, missä hän täyttää lomakkeen. Hyvän kysymyksen on oltava myös lyhyt ja sellainen, että kaikki vastaajat ymmärtävät sen samalla tavalla. Lisäksi lomakkeen selkeä ulkoasu ja selkeät loogisesti etenevät kysymykset motivoivat vastaamaan. (Taanila 2014, 26.)

Kehittämishankkeet ovat yleensä monimuotoisia ja etenevät prosessimaisesti. Onnistunut hanke edellyttää sitä, että suunnitelmaa tarkistetaan ja muokataan sitä mukaa, kun hanke etenee ja siitä opitaan jotakin uutta. (Heikkilä ym. 2008, 90.)

6.5 Analysointia

Palaute ja kommentit toivat uskottavuutta sekä varmuutta siihen, että auki kirjatut asiat sekä vanhempien kokemus kohtasivat toisensa. Arvioinnissa oli mukana myös perheitä joiden lapsi on ollut hoidossa vasta muutaman kuukauden ja varhaiskasvatussuunnitelma on heille uusi asia. Näistä palautteista sain tietoa, onko asiat kirjoitettu ja ilmaistu niin, että suunnitelman tarkoitus on ymmärretty. Olisin joutunut käyttämään eri menetelmiä, ellen olisi ollut töissä tässä päiväkodissa kolmea kuukautta. Pääsin sisälle yhteisöön ja pystyin tekemään havaintoja sekä keskustelemaan varhaiskasvatussuunnitelmaan tulevista asioista silloin kun sille ilmeni tarvetta luonnollisissa tilanteissa. Vaikka olin paikalla päivittäin, halusin osallistaa vanhemmat suunnitelman luonnoksen palautteeseen avoimella kysymyksellä. Se toi varmuutta siihen, että suunnitelman perusasiat ovat käytännöllisiä, tekstiä on sopivasti ja kuinka vanhemmat suhtautuvat suunnitelmassa olevia valokuviiin. Lasten vanhemmat ovat suunnitelman pääkäyttäjät ja oli hyvä varmistaa suunnitelman toimivuus, ennekuin se otettiin käyttöön.

Koska opinnäytetyöprosessini venyi alkuperäisestä aikataulusta, pystyin tekemään vielä käyttäjäpalaute kyselyn syksyllä 2014. Tämä palautti itselle asiat mieleen ja sain samalla kokemusta palaute kyselyn tekemisestä. Suunnitelma olisi pitänyt päivittää muutenkin käynnissä olevien lakimuutosten takia, sekä käytössä oli havaittu muutama lause ja kappale, mitä pystyttiin vielä supistamaan ja selkeyttämään. Mielestäni oli hyvä, että prosessi meni odotettua pidemmälle ja sain itse tehdä vielä nämä muutokset ja päivittää suunnitelman päiväkodin henkilöstön kanssa yhteistyössä. Suppeammalla aikataululla välipäivitys olisi ollut turha, koska lapsien vaihtuvuus ei ole suuri ja suunnitelman käyttäjät pysyvät samoina useamman vuoden peräkkäin.

Päädyimme yhteisissä pohdinnoissa päiväkodin omistajien kanssa siihen, että suunnitelma on tarkoituksenmukainen, vaikka siinä ei ole avattu kokonaisuin kappalein kaikkia asioita, mitä valtakunnallisissa linjauksissa ja kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa esitetään. Ne ovat reunaehdot ja vähimmäisvaatimuksia, joita ei laissa erikseen määrätä. Päiväkotien toiminta muodostuu omistajien persoonien mukaan ja heidän arvot ovat toiminnan määrittävä tekijä, näin olen oma varhaiskasvatussuunnitelmakin voi olla persoonallinen ja siinä voi olla omia ominaispiirteitä.

7 Tulosten tarkastelua ja johtopäätöksiä

Luin ennen sijaisuuden aloittamista Harakankellon perehdytyskansion, mistä sain pohjatiedot päiväkodin toiminnasta sekä heidän käyttämistään arvoista ja kasvatustavoitteista. Perehdytyskansioon oli koottu paljon tietoa siinä muodossa, mitä pystyin käyttämään suunnitelman tekemisessä hyödykseni. Kävin läpi myös Harakankellon blogin ja sinne laitettut kuvat, jotta saan myös visuaalisen kuvan toiminnoista ja mitä päiväkodissa on sen olemassa olon aikana tehty. Olin kuukauden työssä, jolloin tein koko ajan havaintoja, keskustelin toisen työntekijän kanssa kasvatukseen sekä arvoihin liittyvistä asioista, sekä kyselin paljon vanhemmilta mielipiteitä esimerkiksi päivän toiminnoista tai olivatko lapset kommentoineet jotakin aiemmin tekemäämme asiaa. Näistä keskusteluista, havainnoista sekä perehdytyskansion teksteistä yhdistettynä käytäntöön huomasin, että toiminnan kuvaukset sekä arvot oli kirjoitettu niin kuin ne oikeasti ovat ja pystyin aloittamaan suunnitelman luonnostelemisen. Perustiedot päiväkodista sain suoraan perehdytyskansioista, muokkasin niitä vain luettavampaan muotoon ja laitoin asioita loogiseen järjestykseen.

Päiväkodissa vallitsevat arvot ohjaavat kaikkea työntekoa. Arvot ohjaavat valintojamme tiedostamatta tai tiedostaen. Niitä ei ole kuitenkaan välttämättä kirjattu ja silloin ne toimivat ikään kuin sisäisenä työn ohjauksen välineenä ja vaikuttavat päiväkodin toimintakulttuuriin. (Kokljuschkin 2001, 48.) Näitä arvoja sekä toimintakulttuuria löytyi perehdytyskansioista kirjattuna. Lisäksi olin itse kirjoittanut havaintojani muistiin. Näiden tueksi pyysin vielä päiväkodin omistajia pohtimaan ja kirjaamaan ylös omia arvoja, jotka ohjaavat työskentelyä. Kun molemmat palauttivat omat pohdintansa kirjattuna, yhdistin niistä samankaltaiset asiat ja kirjoitin listan puhtaaksi. Valitsin näistä mielestäni parhaiten kuvaavat arvot sekä kasvatuspäämäärät. Kävimme ne myös yhdessä läpi ja tarkistimme, että oleelliset ja tärkeimmät ovat kirjattuna. Pienessä yksikössä riittää kuusi keskeisintä päämäärää ja ne ovat realistisesti saavutettavissa. Sosiaalisissa ympäristöissä kasvatusta ohjaavat kulttuurin sisältämät arvot ja normit, jolloin ne ovat myös vaihtelevia. Kasvatuksen eettisen luonteen vuoksi kasvattajalta edellytetään eettisesti perusteltuja valintoja sekä arvopohdintoja. Kasvatustavoitteet ovat aina osoituksia joistakin vallitsevista arvoista. (Happo, 2006, 27–28.)

Oppimisympäristöt ovat fyysistä toimintaympäristöä ja sitä kohtaa pystyin kirjoittamaan auki itsenäisesti. Kyselin myös aktiivisesti, miksi esimerkiksi jotkut leikit ovat juuri jossakin paikassa ja sain näin omille havainnoineilleni varmistusta. Ulkoilu oppimisympäristönä oli

tärkeä kohta, koska päiväkodissa ulkoillaan vuodenaikaan katsomatta ja on tärkeää, että vanhemmat huomioivat tämän lasten varustuksessa.

Oriantaatioiden valinta perustui kasvatuspäämääriin ja arvoihin. Heti aluksi nousivat esille kestävä kehitys ja luonnon säästäminen sekä luontokasvatus. Pohdimme tätä yhdessä ja koska päiväkodin omistajat kokivat asian yhdeksi tärkeimmistä, luonnontieteellinen oriantaatio valittiin ensimmäiseksi auki kirjattavaksi oriantaatioksi.

Toisena tulee matemaattinen oriantaatio, koska lapset osallistuvat iän ja kehityksen mukaan päivittäisiin askareisiin. Päivittäisten toimien ohessa voidaan laskea esimerkiksi tarvittavien lautasten määrä tai tutkia leipoessa, montako desiä vettä menee litraan. Luonnossa liikkussa tulee tilan ja ajan mittaamista sekä esimerkiksi välimatkojen arvioimista. Normaalin leikin ja pelaamisen ohessa voi muodostaa erilaisia sarjoja tai lajitella sekä nimetä erilaisia asioita.

Esteettinen oriantaatio nousee myös vahvasti, koska päiväkodissa valmistetaan ruoka itse sekä leivotaan paljon lasten kanssa tai aikuinen leipoo. Ruoka sekä leivonnaiset tuoksuvat jo valmistaessa ja aineksia on mahdollisuus maistella sekä haistella. Pienessä päiväkodissa ympäristön viihtyvyyteen on helpompi vaikuttaa sisustuksella sekä antaa lapsille vastuuta viihtyisän ympäristön ylläpitämisessä. Kun lapset laittavat itse tavaransa leikin jälkeen järjestykseen, he oppivat tietämään, että siistiminenkin vie aikaa, eikä kannata tehdä turhia sotkuja. Päiväkodissa osallistutaan myös vuodenajan eri juhliin koristelemalla päiväkotiteeman mukaisesti.

Eettiseen oriantaatioon liittyvät päämäärät löytyvät kasvatuspäämääristä sekä toimintaympäristöstä suoraan. Hyvä kasvuympäristö tukee lapsen kohteliaita tapoja sekä kykyä kokea empatiaa toista kohtaan. Kun painotuksena käytetään rajoja välittämisen keinona, se opettaa näkemään oikean ja väärän. Asiat käydään ongelmien kohdatessa välittömästi läpi sekä pohditaan, mikä olisi ollut se oikea tapa toimia. Kasvatuspäämääristä löytyy myös lapsilähtöisyys, joka näkyy eettisessä oriantaatiossa siinä, että lasta kunnioitetaan omana itsenään ja epäonnistumiset sallitaan. Lasta kannustetaan kokeilemaan ja oppimaan uutta sekä vastataan lapsen haluun kehittyä suunnittelemalla toimintaa lapsilähtöisesti.

Oriantaatioista jätettiin pois historiallis- yhteiskunnallinen oriantaatio, koska siinä olevat keskeiset asiat nousevat muiden oriantaatioiden kohdalla, esimerkiksi erilaisuuden

hyväksyminen ja kunnioittaminen sekä juhlapäivät, perinteet ja tavat. Lisäksi uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio jätettiin avaamatta. Kohdassa yhteistyökumppanit on mainittu, että seurakunnasta käydään pitämässä pikkukirkkoa ja siihen saavat osallistua ne lapset joiden vanhemmilta on siihen lupa. Kun uskontoa ei oteta erikseen orientaatioihin, se ei muodostu valintakriteeriksi päiväkotia valittaessa. Päinvastoin se on tapa viestiä, että olipa vakaumus tai uskonto, mikä hyvänsä on tervetullut päiväkotiin hoitoon. Uskonnollisista asioista keskustellaan avoimesti, esimerkiksi silloin, kun vakaumus estää lapsen syntymäpäivien juhlintaa osallistumisen. Näistä asioista keskustellaan myös vanhempien kanssa ja pyritään löytämään perheen kanssa yhteinen tapa toimia. Uskonnollista orientaatiota jätettiin myös siksi pois, että jos joku päiväkoti on suuntautunut johonkin vakaumukseen, se näkyy heidän suunnitelmassaan, tällöin vanhemmat voivat tarvitessaan etsiä haluamansa uskonnollisen vakaumuksen omaavan hoitopaikan.

Suunnitelman kasvatuskumppanuus kohtaan asiat löytyivät Harakankellon perehdytyskansiosta sekä Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteista ja valtakunnallisista suosituksista. Halusin avata käsitettä kasvatuskumppanuus lyhyesti, koska se ei ole välttämättä kaikille vanhemmille tuttu käsite. Lisäksi pohdimme Harakankellon omistajien kanssa tekstin sisältöä niin, että siitä ei tule virkakieltä, vaan sitä olisi mukava lukea ja se viestisi myös avoimuutta ja luottamuksellisuuden tavoittelemista. Lisäksi tekstin tulisi rohkaista vanhempia avaamaan keskustelua tarpeen vaatiessa vaikealtakin tuntuvista asioista.

Kaikkien päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmista löytyy oma suuntautuminen, esimerkiksi taide, musiikki tai uskonto. Harakankellossa se on selkeästi luontokasvatus ja sille varattiin reilusti tilaa. Samassa osassa avautuu joitakin kestävän kehityksen osioita, kuten ympäristöystävällisyys sekä luonnonsuojelu.

Lukuun yhteistyökumppanit päätettiin kasata kaikki oleellinen niistä asioista, mitkä tavallaan puuttuivat, jos suunnitelmaa vertaa Joensuun kaupungin perusteisiin. Kaikkea ei ole kuitenkaan järkevää eikä mahdollista kirjata ja avata, koska kysymyksessä on pieni päiväkoti. Lisäksi liian pitkä varhaiskasvatussuunnitelma jää helposti lukematta ja käyttämättä.

Valitsin suunnitelman kuvat lopullisesti sen jälkeen, kun teksti oli valmista. Sain käyttää Harakankellon blogissa olevia kuvia ja syksyn 2011 aikana otettuja kuvia, joita ei vielä siinä vaiheessa ollut julkaistu blogissa. Tein kuvien valinnan itsenäisesti, mutta katsoimme ne

lopuksi yhdessä läpi. Yksi kuvista piti vaihtaa, koska siinä näkyi yksi lapsi, jonka vanhemmalta ei ollut lupaa lapsen kuvien käyttöön. Kuvien valinta oli helppoa, koska niitä oli paljon käytettävissäni. Halusin, että kuvat eivät ole välttämättä tyypillisiä kuvia, mitä suunnitelmissa yleisesti käytetään. Lisäksi halusin, että kuvat tukivat auki kirjoitettuja asioita ja niistä on aistittavissa lapsilähtöisyys, tekemisen ilo ja aito välittäminen.. Suunnitelman kansikuva oli päiväkodin puhelimen taustakuvana ja halusin käyttää sitä ehdottomasti suunnitelman kansikuvana. Taustalla olevat Harakankellot käyvät nimeen ja kuvassa ovat päiväkodin omistajat. Toinen kuva on myös otettu ennen päiväkodin perustamista. Kyseessä on hetki, kun Anna-Liisa ja Susanna ovat päättäneet perustaa oman päiväkodin. Kuvien valinta oli päiväkodin omistajien mielestä onnistunut ja niitä ei vaihdettu enää prosessin missään vaiheessa.

Kehittämisen edellytyksenä on, että kohderyhmän mielipiteet, tiedot ja näkemykset huomioidaan. Kehittäminen on tapa pyrkiä parantamaan asioiden nykyistä olotilaa ja siihen toimiva keino on osallistaminen, koska näin ihmiset saavat vaikuttamisen kokemuksen sekä oppivat vaikuttamaan olosuhteisiin. (Laitinen, 1995, 7.)

Vanhemmille tehdyistä palaute kyselyistä koskien varhaiskasvatussuunnitelman luonnosta palautui kommentoituna neljä kappaletta, mikä käsitti kahdeksan lasta eli yli puolet päiväkodissa hoidossa olleista lapsista. Työn luotettavuus ja uskottavuus tuli palautteissa esille. Palautteista poimittuja kommentteja on liitteessä viisi.

Lokakuussa 2014 tehty käyttäjäpalautekysely oli jaettu kuudelle vanhemmalle, mikä vastasi yhdeksää lasta neljästätoista lapsesta ja kaikki olivat vastanneet kyselyyn. Palaute ja vastaukset on käsitelty liitteessä kahdeksan.

Palaute kerättiin molemmissa kyselyissä harkinnanvaraisena otantana. Ensimmäisessä palautekyselyssä oli vain yksi avoin kysymys, jolloin vastaaja voi muotoilla vastauksen vapaasti haluamallaan tavalla. Toisessa kyselyssä käytin ensimmäisessä osiossa monivalintakysymyksiä, koska halusin tietää tarkemmin vastaako suunnitelma sitä kuvaa, minkä vanhemmat toiminnasta saavat. Lisäksi kysyin suunnitelman toimivuudesta ja osaisiko vanhempi vaatia lapselleen niitä asioita, mitä suunnitelmaan on kirjattu, jos niitä ei olisi esillä.

Viimeiseksi laitoin avoimen kysymyksen, kuinka vanhempi kokee laadun varhaiskasvatuksessa. Näitä kaikkia vastauksia hyödynnettiin, kun kävimme suunnitelman

läpi lokakuussa 2014. Kahden mielestä suunnitelma on hieman liian pitkä, mutta kuvat keventävät lukemista. Kiinnitimme kuitenkin tähän palautteeseen huomiota ja tiivistimme tekstiä niiltä osin mistä se oli mahdollista niin, että kokonaisuus pysyi eheänä.

8 Pohdinta

8.1 Oppimisprosessi ja ammatillinen kasvu

Sosionomeilla (AMK) on perustaitoina tieto lapsen kasvun ja kehittymisen tekijöistä sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista, menetelmistä ja orientaatioista. Lisäksi sosionomeilla on erityistä osaamista vanhempien ja perheiden kohtaamisesta, ohjaamisesta sekä tukemisesta. (Happo 2008, 104.)

Sosionomeilla (AMK) osaamisalueeseen kuuluvat vahva ja laaja sosiaalipalvelujärjestelmän tuntemus ja palveluohjauksen osaaminen. Varhaiskasvatuksen kentällä työskennellessä lasta ja perheitä tukevan palvelujärjestelmän tunteminen on yksi iso ja tärkeä osa työtä. Sosionomeilla on myös vahvuutena moniammatillinen yhteistyön hallinta, mikä tukee varhaiskasvatuksen laatua (Happo 2008, 104, 108–109.)

Näiden tavoitteiden ja osaamisalueiden hallinta vaatii myös teoria tietoa valtakunnallisista varhaiskasvatuksen linjauksista sekä perusteista. Lisäksi on tiedettävä, kuinka ne on otettava huomioon kuntatason suunnitelmia tehtäessä ja mitä niissä määritellään kirjattavaksi yksikötason suunnitelmiin, jotta suunnitelmat toimivat laatua määrittelevänä tekijänä ja työnohjauksen välineenä. Tämän kaiken tunteminen mahdollistaa entistä tasarvoisempien varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisen kaikille varhaiskasvatuspalvelujen käyttäjille.

Itselleni avautui opinnäytetyön prosessin myötä todellinen varhaiskasvatussuunnitelmien merkitys varhaiskasvatuksen kentällä työskentelylle. Suunnitelmat ovat erinomaisia työnohjauksen välineitä, kasvatuskumppanuuden syventäjiä sekä laadunhallintaa ohjaavia

asiakirjoja. Niihin tulisi kirjata tarkasti ne kasvatuspäämäärät ja arvot mitä todellisuudessa tavoitellaan, jolloin niihin olisi helppo palata ja tarkentaa oman työn tarkoitusta. Tämän prosessin jälkeen kiinnitän paljon enempi huomiota yksikköjen varhaiskasvatussuunnitelmiin sekä pyrin kehittämään niitä valtakunnallisten linjausten mukaiseksi mahdollisimman tasa-arvoisen varhaiskasvatuksen saavuttamiseksi.

8.2 Työn luotettavuus ja eettisyys

Kerroin heti opinnäytetyöprosessin alussa, mitä olen tekemässä, missä opiskelen ja mihin tarvitsen erilaisia tietoja sekä valokuvia. Lisäksi olen hakenut tarvittavat luvat valokuvien käyttöön. Kerroin myös lasten vanhemmille, että teen havainnoiteja ja käytän keskusteluja sekä kyselyiden tuloksia opinnäytetyössäni ja niistä tulee sen myötä julkista tietoa. Kaikki osapuolet olivat tietoisia, että päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma tulee opinnäytetyöni liitteeksi ja se julkaistaan netissä.

Kaikki haastattelut sekä keskustelut on käyty luottamuksellisesti sekä vapaaehtoisuuteen perustuen ja kyselyihin osallistujille on järjestetty mahdollisuus palauttaa lomakkeen niin, että heidän henkilöllisyytensä ei paljastu. Toinen käyttäjäpalautelomake on jaettu myös niin, etten minä missään vaiheessa tiennyt kenellä ne ovat olleet täytettävänä.

Erilaisten tiedonkeruumenetelmien käyttäminen, antoi myös hyvin monenlaista tietoa kysytyistä asioista. Avoimen kysymyksen käyttö antaa vastaajalle tilaa vastata niin kuin hän haluaa ja tätä kautta päiväkotisi sai myös arvokasta tietoa toiminnan kehittämiseen. Aineisto saavutti myös saturaatio pisteen prosessin loppuvaiheessa. Aineiston riittävydestä kertoi se, että uusi käyttäjäpalaute kysely ei antanut enää varhaiskasvatussuunnitelma prosessin kannalta mitään uutta tietoa. Vaikka kysymykset oli laadittu eritavalla ja kysyin hieman eriasioita, varhaiskasvatuksen laatuun päiväkotisi Harakankellossa oltiin tyytyväisiä ja suunnitelmaa pidettiin käytännöllisenä ja toimivana.(Eskola & Suoranta, 1998, 62–63.)

Päiväkodin oma varhaiskasvatussuunnitelma toimii yhtenä osana toiminnan laadunhallinnallisena välineenä, koska se on tehty Harakankellon kasvatuspäämäärien

sekä arvomaailman pohjalta ja sen tekemiseen sekä arviointiin ovat osallistuneet kaikki sen käyttäjätahot päiväkodin sisällä. Suunnitelma yksilöi päiväkodin toimintaa, verrattuna siihen, että käytössä olisi esimerkiksi kaupungin suositukset. Päiväkodin arvot ja olemassa olevat tavoitteet tulevat näkyviksi siinä palvelussa, mitä lapset ja vanhemmat päiväkodissa saavat. Arvojen pohtiminen sekä niistä yhteisesti vanhempien kanssa sopiminen on tärkeää, koska silloin saavutetaan yhteiset pelisäännöt kaikkien kesken. Yhteiset säännöt ohjaavat toimintaa ja ne auttavat erilaisten valintojen tekemisessä. Toiminnan laadukkuuden takaamiseksi on tärkeää toimia kaikissa tilanteissa niiden arvojen pohjalta, jotka on kirjattu varhaiskasvatussuunnitelmaan. (Kokljuschkin 2001, 49 – 53.)

8.3 Jatkotutkimus- ja kehittämideoita

Laatu varhaiskasvatuksessa, sekä sen määrittelemisen on niin laaja ja iso aihe, että siitä saisi tehtyä kokonaisen opinnäytetyön. Laatua ja laadunhallintaa voisi tutkia yksittäisestä päiväkodista tai tietyn alueen päiväkodeista henkilökunnan, lasten tai lasten vanhempien näkökulmasta katsottuna.

Tätä työtä tehdessä luin kaupungin päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmia ja useilla päiväkodeilla on jokin oma painotusalue. Esimerkiksi joku päiväkotipaikka panostaa kädentaitoihin ja ilmaisuun, toinen luontoon ja liikuntaan. Nämä kaikki lähtevät pitkälle työntekijöistä ja päiväkodin sijaintipaikka on osa tekijänä päiväkodin arvoihin. Esimerkiksi lähellä metsää ja luontoa sijaitsevan päiväkodin on helppo järjestää enemmän luontoon liittyviä asioita kuin keskellä kaupunkia sijaitsevan päiväkodin. Kun vanhemmat hakevat lapselle päiväkotipaikkaa, he voivat esittää toiveita mihin haluavat lapsensa hoitoon, mutta lapsi saa paikan sieltä päiväkodista, missä on vapaata. Tässä on yksi varhaiskasvatusjärjestelmän kehittämisen paikka. Kuinka järjestelmää voitaisiin kehittää niin, että vanhempien toiveet ja lapsen mieltymykset sekä hoidon tarjoamat vaihtoehdot kohtaisivat paremmin toisensa.

Lähteet

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino: Tampere.

Happo, I. 2006. Varhaiskasvattajan asiantuntijuus. Asiantuntijaksi kehittyminen Lapin läänissä. Lapin yliopisto: Rovaniemi.

Happo, I. 2008. Sosionomin (AMK) osaaminen ja osaamishaasteet varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Viinamäki (toim.) 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008. http://www3.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/Viinamaki_A_2_2008.pdf 5.11.2014. 99–109.

Heikkilä, A. Jokinen, P. Nurmela, T. 2008. Tutkiva kehittäminen. WSOY: Helsinki.

Hujala, E. 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. Oulun yliopisto: Oulu.

Hyppönen, M. & Linnonsuo, O. 2002. Zip, Zap ja Poing – Leikkejä ja muita toiminnallisia menetelmiä. LK – kirjat: Helsinki.

Härkönen, U. 2003. Mitä termit varhaiskasvatus ja esiopetus tarkoittavat?. Joensuun yliopisto Kasvatustieteiden tiedekunta: Joensuu.

Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2012. <http://www.joensuu.fi/documents/11127/58109/Joensuun+kaupungin+varhaiskasvatussuunnitelma.pdf/960d25ef-d73c-4dd5-90d7-6ce41aa18987>. 17.2.2013.

Jämsä, K. & Manninen, E. 2000. Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Vantaa.

Kettunen, S. 2009. Onnistu projektissa. WSOY Pro: Helsinki.

Kokljuschkin, I. 2001. Unelmien päiväkotit – Kohti parempaa oppimisympäristöä. Tammerpaino Oy: Tampere.

Laitinen, H. 1995. Yhteisön ääni. Osallistuvien menetelmien opas. Kehitysyhteistyön palvelukeskus: Helsinki.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2001. Lapselle hyvä päivä tänään. Pediatieto: Vantaa.

Pitkäranta, A. 2009. Laadullisen tutkimuksen tekijälle, työkirja. https://www.samk.fi/download/13153_Laadullisen_tutkimuksen_tyokirja_APitkaranta.pdf. 1.9.2014.

Ruuska, K. 2005. Pidä projekti hallinnassa: suunnittelu, menetelmät, vuorovaikutus. Talentum: Helsinki.

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:6. Ruokolainen R. & Alila K. (toim) Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. Varhaiskasvatuksen laadunhallinnan ja ohjauksen kehittämishankkeen julkaisu. Sosiaali- ja terveysministeriö. Edita Prima Oy: Helsinki.

Taanila, A. 2014. Määrällisen aineiston kerääminen. <http://myy.haaga-helia.fi/~taaak/t/suunnittelu.pdf>. 2.9.2014.

Tauriainen, L. 2000. Kohti yhteistä laatua: Henkilökunnan, vanhempien ja lasten laatukäsitykset päiväkodin integroidussa erityisryhmässä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston kirjasto.

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja. 2002:9. Edita Prima Oy: Helsinki.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes. Oppaita 56. Gummerus kirjapaino Oy: Helsinki.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Gummerus Kirjapaino Oy: Jyväskylä.

Liite 1 Toimeksiantosopimus

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTOSOPIMUS

Toimeksiantaja

Organisaation nimi: Päiväkoti Harakankello Ay
 Toimeksiantajan edustaja: Susanna Lappeteläinen / Anna-Liisa Lavinén
 Osoite: Harakankellontie 3, 80160 Joensuu
 Puhelinnumero: 045-2325084
 Sähköposti: paivakoti@harakankello@gmail.com

Opiskelijan/opiskelijoiden tiedot

Koulutusohjelma:
 Opiskelijanumero(t) ja nimi(et): 0900031 Väyrynen Teija
 Puhelinnumero: 050 302 73 72
 Sähköposti: teija-va@luukk.com

Toimeksiantajan sitoumukset huovuttaa työn tekemiseen tarvittavia tietoja ja sisäisiä aineistoja tarpeelliseksi katsomallaan tavalla

Opiskelijan sitoumukset tehdä PK:n käyttöön Varhaiskasvatussuunnitelma, Toimeksiantaja saa käyttää aineistoa ja tiloissa kehittämistyössään, lisäksi työtä saa käyttää jatkoa ja seuranta tutkimuksissa.

Opinnäytetyön ohjaus PKAMK:ssa

Ohjaaja(t): Lindlöf Kirsi

Opinnäytetyön julkisuus

Opinnäytetyö on julkinen asiakirja ja se voidaan julkaista Theseus-verkkokirjastossa.

Allekirjoitukset

Päiväys

Opiskelijan allekirjoitus ja nimenselvennys

28.8.2012

Teija Väyrynen

Päiväys

Toimeksiantajan edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys

28.8.2012

Susanna Lappeteläinen

Liite 2 Projektisuunnitelma

1.10.2011-31.12.2011 välisenä aikana kerään tietoa päiväkotia Harakankellosta. Käytän tiedon keräämisessä päiväkodin perehdytyskansiota, keskusteluja sekä työntekijöiden ja vanhempien kanssa. Havainnoin ja kirjoitan ylös lasten kokemuksia. Etsin teoretietoa varhaiskasvatussuunnitelman perusteista sekä luen muiden päiväkotien suunnitelmia. Tutustun olemassa oleviin opinnäytetöihin, joissa on aiheena varhaiskasvatus.

1.1.2012 Aloitan työstämään Harakankellon varhaiskasvatussuunnitelmaa, sekä etsin teoretietoa varhaiskasvatuksesta sekä sen laatu määrittämisistä

20.2.2012 Varhaiskasvatussuunnitelman luonnoksen käyttäjä palautteen palautus. Keskustelemme perheiltä tulleiden palautteiden pohjalta päiväkodin omistajien kanssa ja teen lopulliset korjaukset sekä muutokset suunnitelmaan. Samalla kirjoitan itse opinnäytetyötä ja siihen tulevaa teoriaa.

Varhaiskasvatussuunnitelman käyttöön ottaminen maaliskuussa 2012

Maaliskuu 2013 suunnitelman tarkistaminen ja tarkka läpikäyminen, ensin itsenäisesti ja sen lisäksi työyhteisön kanssa, niistä kehittämisen kohdista, mitä tarkistamisen aikana nousee esille. Teen tarvittavat muutokset, mitä tässä vaiheessa tulee esille ja suunnitelma palaa käyttöön.

Syyskuussa 2014 Käyttäjäpalautteen tekeminen. Laadin kyselylomakkeen ja saatekirjeen, jotka jaetaan satunnaisesti valituille kuudelle perheelle. Lomakkeen kysymykset koskevat varhaiskasvatussuunnitelman toimivuutta ja ymmärrettävyyttä arkikäytössä. Käymme varhaiskasvatussuunnitelman sekä teoria osuuden läpi päiväkodin lastentarhan opettajan kanssa. Teen tarvittavat muutokset huomioiden myös vanhemmilta saadun palautteen ja suunnitelma palaa jokapäiväiseen käyttöön uudistettuna lokakuussa 2014.

Opinnäytetyön valmistuminen ja viimeiset ulkoasu muokkaukset sekä tekstin viimeistely lokakuun 2014. Työn jättäminen tarkistukseen 11.11.2014.

Liite 3 Valokuvien käyttöluja

Annan luvan lapseni valokuvien käyttöön Päiväkotij Harakankellon varhaiskasvatussuunnitelmassa. Varhaiskasvatussuunnitelma tulee Teija Väyrysen opinnäyttyön liitteeksi ja varhaiskasvatussuunnitelma tulee päiväkodin käyttöön eli se on julkista materiaalia.
Vanhemman nimi ja päivä määrä

Liite 4 Saatekirje luonnoksen palautekyselyyn

Hei!

Tässä on luonnos Harakankellon tulevasta varhaiskasvatussuunnitelmasta. Teen tätä opinnäytetyönäni ja tämä liitetään myös siihen. Lopullinen versio on värillinen ja siihen tulee sisällysluettelo sekä sivunumerointi, mikä muuttaa hieman ulkoasua. Toivon sinun kiinnostävän huomiota siihen onko tämä käytännöllinen, onko kaikki oleelliset asiat kirjattu ja ovatko ne ymmärrettäviä. Myös kysymykset ovat tervetulleita!

Lisäksi voit kirjoittaa, mitä arvostat Harakankellossa ja ovatko kasvatulinjat sekä näkemykset yhtäläiset omiesi kanssa. Myös lasten kommentit ovat tärkeitä, eli mistä lapsesi pitävät, mikä on kivaa ja mikä vähemmän kivaa. Sana on aivan vapaa!

Palauta kommentoitu versio Harakankelloon 20.2 mennessä. Käsittelen kaikki kommentit ja asiat nimettömänä niin lasten kuin vanhempien osalta!

Kevätaurinkoisin terveisin Teija!

Liite 5 Palaute luonnoksesta

Harakankellon varhaiskasvatussuunnitelma luonnoksen palautekyselyn tuloksia 20.2.2012. Saatekirje ja varhaiskasvatussuunnitelman luonnos jaettiin kahdeksalle perheelle kommentoitavaksi ja niitä palautui neljä kommentoituna eli se kattoi kahdeksan lasta päiväkodissa sillä hetkellä hoidossa olleista lapsista.

"Lukiessani luonnosta päiväkotia Harakankellon varhaiskasvatussuunnitelmasta, ymmärsin lukevani sitä todellisuutta, jossa lastamme kasvatetaan ja rakastetaan."

"Erytisen ilahtuneita olemme olleet siitä, miten Harakankellossa jokaisen lapsen arvokkuutta omana itsenään korostetaan ja lapsista pyritään näkemään kaikki se hyvä, mitä meissä jokaisessa on. Ja lasta autetaan näkemään se sama kaikissa muissa!"

"Mielestäni tässä korostuu keskeiset asiat ja tulee hyvin esille esim. tuo luontoläheisyys, mikä on huippu juttu Harakankellossa. Samoin esille on tuotu lasten osallistuminen arkisiin askareihin, mikä on ehdoton plussa Harakankellossa."

"Suunnitelmasta tulee mainiolla tavalla esille Harakankellon painopistealue (luontokasvatus) sekä toiminnan "puneinen lanka" lapsikeskeisyys ja kiireettömyys!"

"Arvostan myös sitä, että lapset saavat maukasta ja monipuolista kotiruokaa ja myös jälkiruokia esim. pannukakku, joita ei muualla tarjota. Myös lasten ottaminen mukaan "oikeisiin töihin" on hienoa."

Samasta palautteesta lasten kommentteja, vanhempiensa kirjaamina.

"Jos jollakin on synttärit, niin se kakku maistuu hyvältä. On kiva leikkiä mun kavereiden kanssa. Urheiluhommat niinku hiihtäminen ja luisteleminen. Metsässä kiva rakentaa majoja."

"Ulkoilu, askartelu, päiväkotia sopivan kokoinen, leikkiminen, hyvä ruoka. Syntymäpäivän huomioiminen ja retket ja vierailut."

"Hyvä ruokaa ja kiva kun leivotaan välillä, ja askarteleminen. Saa leikkiä paljon kavereiden kaa."

"Saa tiskata, saa laskea pulkkamäkeä ja saa leikkiä kotileikkiä."

Lasten kommentteja siitä, mikä taas ei ole niin kivaa.

”Jos kaveri kiusaa, mut ei täällä kiusaa.”

”Jos ei saa leikkiä jollain millä mie halluun.”

”Aina ei saa tehdä mitä ite halluun, siivoaminen esimerkiksi harmittaa.”

”Jos jotkut kiusaavat, pienet kiusaavat, Harakankellossa ei kiusata kuitenkaan paljon.”

Liite 6 Saatekirje palautekyselyyn

Hei! Olen sosionomiopiskelija Teija Väyrynen, olen ollut sijaisena Harakankellossa 1.10 - 31.12.2011. Aloitin silloin tekemään Harakankellolle omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa. Suunnitelma on ollut nyt käytössä noin kaksi vuotta ja haluaisin nyt palautetta suunnitelman toimivuudesta sekä laadusta. Voitte myös halutessanne kirjoittaa kommentteja sekä kehitysehdotuksia varhaiskasvatussuunnitelman osalta. Näin minulla ,sekä Harakankellon henkilökunnalla on mahdollisuus huomioida suunnitelman päivittämisessä myös teidän mielipiteitänne. Kyselyn palautus Harakankelloon suljetussa kirjekuoressa sille varattuun laatikkoon pe 10.10.2014 mennessä!

Liite 7 Palautekysely

Toimiiko kirjallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja käytäntö yhtäläisesti?

erittäin hyvin

hyvin

kohtalaisesti

huonosti

Kohtaavatko toiminta ajatus ja arvot arjen käytännöt niin kuin ne on kirjattu varhaiskasvatussuunnitelmaan? (sivu 4)

erittäin hyvin

hyvin

kohtalaisesti

huonosti

Osaisitko vaatia lapsellesi suunnitelmassa asetettuja kasvatuspäämääriä ilman kirjallista suunnitelmaa? (sivu 7)

Kyllä

en

en osaa sanoa

Kuvaile muutamalla sanalla mitä laatu on varhaiskasvatuksessa? ja miten se ilmenee sinulle? ja paperin toiselle puolelle voit kirjoittaa vapaasti kommentteja sekä kehitys ehdotuksia varhaiskasvatussuunnitelman osalta

Liite 8 Palaute suunnitelman toimivuudesta ja laadusta

Palautekysely Harakankellon varhaiskasvatussuunnitelman toimivuudesta ja laadusta jaettiin kuudelle perheelle, mikä vastaa yhdeksää lasta neljästätoista hoidossa olevasta lapsesta. Kaikki kuusi kyselyä palautui vastattuina. .

Ensimmäisessä kysymyksessä kysyin toimiiko kirjallinen varhaiskasvatussuunnitelma ja käytäntö yhtäläisesti? Kolme vastasi erittäin hyvin, yksi vastaajista oli laittanut rastin hyvän ja erittäin hyvän välille ja kaksi vastasi hyvin.

Kysymyksessä kohtaavatko toiminta-ajatus ja arvot sekä arjen käytännöt niin kuin ne on kirjattu varhaiskasvatussuunnitelmaan? viisi oli sitä mieltä, että erittäin hyvin ja yhden vastaajan mielestä hyvin.

Kolmantena vaihtoehto kysymyksenä kysyin osaisitko vanhempana vaatia suunnitelmassa asetettuja kasvatuspäämääriä ilman kirjallista suunnitelmaa? Kaksi oli vastannut kyllä ja toista oli kommentoitu seuraavasti. *"Kirjallinen suunnitelma ei minusta ole välttämätön."* Keskustelu päivähoidon kanssa asioista riittäisi hyvin vanhemmille." Kaksi vastauksista oli, en osaa sanoa kohdassa, ja kaksi en kohdassa.

Viimeisenä oli avoin kysymys, missä pyysin kuvailemaan muutamalla sanalla mitä laatu on varhaiskasvatuksessa ja kuinka se ilmenee vastaajalle. Lisäksi annoin luvan kirjoittaa vapaasti kommentteja sekä kehitysehdotuksia varhaiskasvatussuunnitelman osalta.

Laatua ja sen kokemista oli kuvailtu mm. *"Selkeä lapsilähtöisyys eriasioissa on iso laatukriteeri, arvostan myös sitä, että ruoka valmistetaan päiväkodilla ja lapsilla on mahdollisuus osallistua eri askareisiin kodinomaisesti"*.

"Lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan monin eri tavoin lapsen ainutlaatuisuus ja yksilölliset tarpeet huomioon ottaen."

"Olemme vanhempana kiitollisia päiväkoiv arvoista ja toimintatavoista."

"Lapsen kehitys on niin yksilöllistä, että loppujen lopuksi yksityiskohtainen varhaiskasvatussuunnitelma näyttää tasapäistävä lapsen tavoittamaan jonkinlaista ideaalimallia lapsesta. Tästä kritiikistä huolimatta pidän varhaiskasvatukseen liittyvää seuraamista lapsen kannalta tärkeänä. Harakankellon henkilökohtainen suunnitelma on todella hieno ja vastaa todellisuutta! Harakankellon toiminta on poikkeuksellisen lapsilähtöistä, lapsia arvostetaan ja rakastetaan ja otetaan kaikkeen toimintaan mukaan yhtenä perheenä."

Liite 9 Päiväkoti Harakankellon varhaiskasvatussuunnitelma
PÄIVÄKOTI HARAKANKELLON

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

Päiväkoti Harakankello Ay
Harakankellontie 3
80160 Joensuu

p.045 2325084

paivakotiharakankello@gmail.com
paivakotiharakankello.blogspot.com

Sisällysluettelo

	sivu
1. PÄIVÄKOTI HARAKANKELLO	3
2. TOIMINTA-AJATUS SEKÄ ARVOMME	4
3. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN	7
3.1. Kasvatuspäämäärät	7
3.2. Oppimisympäristöt	8
4. ORIENTAATIO	9
4.1. Luonnontieteellinen orientaatio	9
4.2. Matemaattinen orientaatio	11
4.3. Esteettinen orientaatio	11
4.4. Eettinen orientaatio	12
5. KASVATUSKUMPPANUUS	13
6. LUONTOKASVATUS	14
7. YHTEISTYÖKUMPPANIT	15

Ja tästä se ajatus sitten lähti!

1. PÄIVÄKOTI HARAKANKELLO

Päiväkotimme on yksityinen päiväkotito, jonka omistavat lastentarhanopettaja-yrittäjä Susanna Lappeteläinen ja lähihoitaja-yrittäjä Anna-Liisa Lavinen. Aloitimme toimintamme 7.1.2009 Koillispuiston asuinalueella.

Harakankello tarjoaa lapsille turvallisen ja virikkeellisen varhaiskasvatusympäristön, joka koostuu fyysisestä, psyykkisestä sekä sosiaalisesta kokonaisuudesta ja erilaisista materiaaleista sekä välineistä. Lisäksi tarjoamme turvalliset, luotettavat ja jatkuvat ihmissuhteet sekä lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa noin neljälletoista alle esikouluikäiselle lapselle. Päiväkodin fyysiset tilat ovat kooltaan 130 neliötä, jotka sisältävät nukkumishuoneen, neljä leikkihuonetta, keittiön, lasten vessan, kodinhoitohuoneen, saunan suihkutiloineen, keittiön ruokailutiloineen, eteistilat sekä henkilökunnan sosiaaliset tilat + WC:n. Omakoti talo, missä päiväkotito toimii, on valmistunut v 2008.

Päiväkotito on avoinna maanantaista perjantaihin kello 7.30 - 16.30 (välisenä aikana). Noudatamme päivän aikana päivärytmiä, koska lapsen psyykinen tasapaino ja kehittyvän minuuden eheys ovat sidoksissa ympäristöön. Ympäristön tulee olla lapsen näkökulmasta ennustettavissa ja siinä auttaa johdonmukainen, toistuva ja selkeä päivärytmi.

Päivärytmiimme kuuluvat jokapäiväiset tapahtumat, kuten ulkoilu, leikki, satuhetket, ruokailut ja muut päivittäiset toiminnot. Rytmien avulla lapsi kohtaa tulevan tietoisesti, ja se

luo pohjaa hänen omaelämäkerralliselle muistilleen. Päivärytmimme on kuitenkin suuntaa antava ja se voi vaihdella joskus paljonkin. Pääsääntöisesti ruokailut ja lepoaikat ovat ennalta sovittuina kellonaikoina, mutta muuta toimintaa saatamme muokata lasten ideoiden, innostuksen ja säänkin mukaisesti. Teemme viikkosuunnitelman, mutta jätämme siihenkin tilaa elämiselle ja muutoksille. Jos lapset innostuvat jostakin asiasta, sitä voidaan jatkaa ja jättää vastaavasti muuta pois ohjelmasta.

Lapsille tarjotaan päivittäin kotiruokaa, joka valmistetaan omassa keittiössä. Mielestämme aikuisen malli ruokailutilanteissa on tärkeää, joten ruokailemme aina lasten kanssa yhdessä. Aikuisen tehtävä on toimia ruokaillessa keskustelun ohjaajana ja antaa esimerkillään mallia ja rohkaista lasta maistamaan erilaisia ruokia ja makuja. Pyrimme luomaan ruokailutilanteista iloisia, keskustelevia tapahtumia, joissa on kiireetön, rauhallinen ja positiivinen ilmapiiri. Nautimme ruuasta ja yhdessäolosta sekä hyvät tavat kaunistavat.

Lasten syntymäpäivinä leivomme päivänsankarille kakun, joka nautitaan lounaan jälkeen tai välipalalla. Näin lapset ovat tasa-arvoisia juhinnan kohteita, eikä vanhemmilla ole velvoitteita herkkujen hankintaan, toki vanhemmat saavat tuoda myös omia tarjottavia halutessaan.

2. TOIMINTA-AJATUS SEKÄ ARVOMME

Toimintamme suunnittelu ja toteutus pohjautuu valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman linjauksiin sekä Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan. Lisäksi huomioimme työssämme sitä säätelevät lait ja asetukset.

Arvostamme toisiamme, jokainen on oma ainutlaatuinen yksilönsä. Meille on tärkeää yhdessä oleminen, erilaisissa ryhmäkokoontumiskohteissa toimiminen, sekä erilaisuuden hyväksyminen ja sen näkeminen yhteisön vahvuutena.

Lapsista pidetään huolta ja heille näytetään, että heistä välitetään. Lapsia pidetään sylissä ja heille asetetaan yhteiset säännöt, rajat ja vapaudet. Rajat ovat selkeitä ja johdonmukaisia,

näytämme avoimesti tunteemme ja keskustelemme niistä lasten kanssa. Riitatilanteissa opettelemme pyytämään anteeksi ja sovimme riidat.

Rajaton rakkaus – rajat ovat rakkautta

Toimintamme on kodinomaista. Lapsi saa tehdä päivän aikana omia valintoja toiminnan ja ympäristön suhteen, vapaanleikin aikana kaikki tilat ovat kaikkien lasten käytössä. Otamme lapset mukaan ruuanlaittoon, leivontaan sekä kaikkiin päivittäisiin kodinhoitoon liittyviin tehtäviin iän ja kehitystason mukaisesti. Pidämme viikoittain eri ikäryhmille omia kerhoja, joissa

harjoittelemme erilaisia kynätehtäviä, pelaamme pelejä sekä harjoittelemme ryhmässä toimimista. Laulu- ja lorutuokioita voimme toteuttaa myös silloin kun lapset odottavat ruokaa tai istuvat potalla. Omaehtoinen ja vapaa leikki on paras opettajamme. Lisäksi pyrimme kiireettömään ja joustavaan ilmapiiriin, mikä auttaa kuulemaan lapsen toiveita ja tekee toimintamme lapsilähtöiseksi.

Tarjoamme lapselle fyysisesti ja psyykkisesti turvallisen ympäristön, missä hänen on hyvä kasvaa. Päiväkodissamme on virikkeellinen ja erilaisia kokemuksia tarjoava ympäristö, missä on tilaa leikille ja luovuudelle. Tätä kautta saamme onnistumisen kokemuksia ja oppimisen iloa ilmoille. Emme unohda huumoria, riemua ja leikinlaskua työstämme minään päivänä. Kannustamme myös lapsia aktiivisesti kokeilemaan ja tutkimaan asioita, ja muistamme antaa kaikille lapsille positiivista palautetta.

Lapset ovat ilomme!

3. VARHAISKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1. Kasvatuspäämäärät

- Tukea lapsen normaalia kasvua ja kehitystä
- Tukea perhettä kasvatustehtävässä (kasvatuskumppanuus)
- Antaa lapselle mahdollisimmat hyvät valmiudet päiväkodin jälkeiseen elämään
- Huomioida lapsi psyykkis- fyysis- sosiaalisena kokonaisuutena niin, että annetaan jokaiselle alueelle tilaa kehittyä ja tuetaan kaikkia alueita tarpeen mukaan
- Toimiminen erilaisissa ryhmissä, parin kanssa sekä yksin
- Tavoitteena kasvattaa lapsista ympäristöstään vastuunkantavia ihmisiä.

3.2. Oppimisympäristöt

Hyvin suunniteltu ja toteutettu ympäristö antaa mahdollisuuden lapsen leikille ja oppimiselle. Tarjoamme lapsille monipuolisen ympäristön, mikä herättää lapsessa mielenkiintoa, kokeilunhalua ja uteliaisuutta sekä kannustaa lasta toimimaan ja ilmaisemaan itseään. Leikki tuottaa lapselle iloa sekä tyytyväisyyden tunnetta. *Lapset eivät leiki oppiakseen, mutta oppivat leikkiessään.* Leikkiminen on luonteeltaan sosiaalista kanssakäymistä muiden lasten kanssa. Pienempien lasten leikki tapahtuu vuorovaikutuksessa aikuisen tai vanhemman lapsen kanssa. Lapset käyttävät leikkiensä aineksina kaikkea näkemäänsä, kuulemaansa ja kokemaansa, mihin pyrimme tarjoamaan monipuoliset mahdollisuudet. Mielestämme leikkiympäristöjen tietoinen luominen, ylläpitäminen sekä uudistaminen ovat olennainen osa varhaiskasvatusta. Päiväkotimme monipuolisen leikkiympäristön rakentaminen perustuu kasvattajien asiantuntemukseen lasten leikin kehitysvaiheista ja leikkikulttuurista sekä lasten ajankohtaisista kiinnostusten kohteista. Lapset osallistuvat ympäristön ylläpitämiseen ja uudistamiseen kykyjensä mukaisesti. Suunnittelussa otetaan huomioon lasten ikä ja kehitys sekä erilaisten leikkien vaatimat aika-, tila- ja välineratkaisut. Esimerkiksi pitkäkestoinen leikki tai askartelu rakennetaan sellaiseen tilaan, jossa sitä ei tarvitse keskeyttää, vaan lapset voivat jatkaa toimintaa esimerkiksi seuraavana päivänäkin. Hyvin suunniteltu ympäristö antaa myös meille kasvattajille paremmat mahdollisuudet havainnoida lasten leikkiä sekä oppimista ja näin voimme huomioida lasten yksilöllisiä tarpeita entistä paremmin. Havainnoinnin avulla pystymme myös kannustamaan ja auttamaan lapsia luomaan pitkäkestoista ja omaehtoista leikkiä yksin tai yhdessä muiden kanssa sekä voimme rikastuttaa leikkiä vastaamaan lapsen sen hetkistä kehityksen tasoa tukevaksi. Tavoitteenamme on, että lapset oppivat suunnittelemaan omaa toimintaansa ja kehittämään sitä itse. Arvostamme luovaa leikkiä ja päiväkodissa onkin tarjolla esimerkiksi erilaisia rooliasuja. Erilaiset materiaalit helpottavat lasta aloittamaan leikkiä ja mielikuvitus antaa leikille rajattomat mahdollisuudet, mutta luovuuden kautta lapsi pystyy tuottamaan itse leikin tarvitsemää materiaalia eli kaikkea ei tarvitse olla valmiina!

Ulkona tarjoamme lapsille turvallisen aidatun pihan, missä liikkumiselle on vapaammat puitteet. Leikimme lasten kanssa paljon erilaisia pelejä ja liikuntaleikkejä. Lähiympäristössä on myös monta leikkipuistoa ympäröivine metsineen joissa käymme leikkimässä sekä rakennamme ja touhuamme metsässä kaikenlaista, ilman valmista materiaalia. Lähistöllä on myös pieni lampi, jonka ympäristöä hyödynnämme vuodenaikojen mukaisesti. Liikkuminen ja leikkiminen muodostavat yhdessä terveellisen sekä mielekkään toiminnan kokonaisuuden. Ulkoilu ja siihen yhdistetty liikkuminen yhdistettynä luovaan leikkiin edesauttaa lasta voimaan kokonaisvaltaisesti paremmin sekä kehittää mielikuvitusta, mikä on avain onnelliseen lapsuuteen.

Ulkoilemme ja liikumme vuodenaikaan katsomatta päivittäin, joten sään mukaiset varusteet ovat tärkeitä. Talvella käymme luistelemassa sekä hiihtämässä, ja keväällä isompien lasten kanssa uimahallissa. Jaamme joskus ulkoilut niin, että pienemmät ulkoilevat aamupäivästä ja isommat pienten lepohetken aikana. Näin pystymme suunnittelemaan myös ulkoilun ja liikunnan lapsen ikätason kehitystä tukevaksi.

4. ORIENTAATIO

4.1. Luonnontieteellinen orientaatio

Luonto ja luonnossa liikkuminen ovat tärkeä osa Harakankellon lapsen arkea. Metsässä liikkumista ja luonnon kunnioittamista opetellaan leikin varjolla retkien yhteydessä kaikkina vuodenaikoina. Luonto tarjoaa lapsillemme turvallisen ja rentouttavan puuhamaan.

Käytännön luontokasvatuksemme käsittää luonnossa liikkumisen, luontoilmiöiden havainnoinnin ja ympäristön tutkimisen. Leikimme metsässä luonnonmateriaaleja hyödyntäen. Lueimme myös paljon erilaisia eläin - ja luontoaiheisia satuja. Seuraamme kalenteria, vuodenaikojen vaihtelua, säätä ja eläinten elämää sekä poimimme marjoja metsästä.

Opetamme lapsille kestävästä kehityksestä; luonnon kunnioitusta, kierrätystä, ympäristön hoitoa sekä erätaitoja. Mietimme yhdessä pieniä asioita, joiden avulla voisimme turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen edellytykset. Opetamme lapsia taloudellisuuteen ja luonnonmateriaalien hyödyntämiseen esim. askarteluissa ja leikeissä.

”Maailmassa monta on ihmeellistä asiaa, se hämmästyttää kummastuttaa pientä kulkijaa”

4.2. Matemaattinen orientaatio

- Hahmotamme tilaa ja aikaa
- Vertailemme ja arvioimme erilaisia asioita
- Pelaamme ja rakennamme
- Teemme jonoja ja sarjoja
- Lajittelemme, luokittelemme ja nimeämme erilaisia asioita
- Laitamme erilaisia materiaaleja tiettyihin järjestyksiin
- Mittaamme ja laskemme
- Päätelemme ja ratkaisemme erilaisia ongelmia

Luokittelua ja järjestämistä

4.3. Esteettinen orientaatio

- Iloitsemme siitä mitä näemme, kuulemme, haistamme maistamme ja tunnemme
- Olemme mielellämme viihtyisässä ympäristössä
- Huolehdimme tavaroistamme ja ympäristöstämme
- Ilmaisemme itseämme piirtäen, maalaten, kertoen, laulaen, tanssien sekä esittäen
- Osallistumme juhlapäiviin koristelemalla ympäristöämme

4.4. Eettinen orientaatio

- Opettelemme mikä on oikein ja mikä väärin
- Olen hyvä kaveri
- Autamme toisiamme tarvittaessa ja ilman pyytämistä
- Osaamme toimia yksin ja erilaisissa ryhmissä
- Pyydämme ja annamme anteeksi
- Yritämme ymmärtää miltä toisesta tuntuu
- Opettelemme hyviä tapoja
- Osaamme jo paljon asioita, mutta haluamme oppia koko ajan uutta

Olen kiva kaveri ja yhdessä on mukavaa!

5. KASVATUSKUMPPANUUS

Kasvatuskumppanuus on perheen ja päivähoidon välistä kasvatustyötä tarkoittava käsite, joka on kirjattu valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä Joensuun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan. Käytännössä se tarkoittaa suhdetta, missä päiväkodin henkilöstö sekä vanhemmat sitoutuvat tietoisesti yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseen.

Kumppanuudessa lasten vanhemmat ja työntekijät ovat tasavertaisia, mutta erilaisia lapsen tuntijoita. Kasvatuskumppanuuden periaatteita ovat kuuleminen, kunnioitus, dialogisuus ja luottamus. Työntekijät ovat valmiita kuulemaan vanhempien asiaa, ajatuksia ja puhetta sekä uskaltavat vastaanottaa erilaisia viestejä.

Työntekijän kunnioitus ilmenee lasta, perhettä ja vanhempia kohtaan arvostavina ajatuksina ja tekoina. Mielestämme yksi hyvän päivähoiton edellytys on lasten vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan avoimet ja luottamukselliset suhteet. Näin voidaan luoda yhteinen ymmärrys lapsen kasvusta ja sen tukemisesta parhaimmalla tavalla.

Kasvatuskumppanuudesta huolimatta vanhemmat ovat lastensa asiantuntijoita, ja vanhemmilla on ensisijainen kasvatusoikeus sekä vastuu lapseensa liittyvissä asioissa. Päiväkodin tehtävänä on tukea kodin kasvatustehtävää sekä vastata lapsen kasvatuksesta ja opetuksesta päivähoidon aikana.

Tärkeimmät yhteistyön helmet ovat päivittäiset keskustelut vanhempien kanssa. Järjestämme myös pyydettäessä ”vanhempainvartteja”, sekä käymme keskusteluja säännöllisin väliajoin lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta. Kaikissa keskusteluissa tavoitteena on luottamuksellinen ja avoin yhteistyö, mikä tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista parhaalla mahdollisella tavalla. Erityisenä tavoitteena on myös tunnistaa mahdollisimman varhain lapsen kasvun tai oppimisen alueella havaittavissa olevat erityisen tuen tarpeet ja luoda yhteinen suunnitelma lapsen auttamiseksi sekä tukemiseksi.

Avoimet keskustelut vanhempien kanssa antavat meille myös mahdollisuuden kehittää ja arvioida omaa työtämme ja siinä onnistumista. Saadun palautteen perusteella voimme tarkastella ja muuttaa työtajamme sekä toimintaamme niin, että se olisi aina lapsen kannalta mahdollisimman hyvää kaikilta kanteilta katsottuna!

6. LUONTOKASVATUS

Päiväkotimme toiminta-ajatuksena ja toiminnan lähtökohtana on luonto- ja ympäristökasvatus. Luomme ja annamme lapsille mahdollisuuksia havainnoida ympärillä olevaa luontoa. Lapsia ohjataan ja autetaan ymmärtämään luonnon ja ihmisen vuorovaikutus toisiinsa, sekä miten ihmisen toiminta vaikuttaa ympärillä olevaan luontoon. Toimintamme lähtökohtana on arkipäiväisyys, ympäristöystävällisyys ja yhdessä tekeminen.

Lapsille annetaan mahdollisuus oppia ympäristö- ja luontokasvatusta omasta ympäristöstä saatujen hyvien elämyksien ja kokemusten kautta. Tavoitteena on kasvattaa lapsista ympäristöstään vastuuta kantavia ihmisiä eli lapsille pyritään muodostamaan elämäntapa, joka on ympäristöä säästävää. Työntekijät luovat omalla toiminnallaan mallia ympäristöystävällisyydestä ja luonnonsuojelun tärkeydestä. Lapsilähtöisillä kasvatuseriaatteilla pienikin lapsi voi helposti ymmärtää ympäristöön liittyviä asioita ja lapset saavat tehdä itse töitä käsillään ja osallistua päiväkodin ympäristöystävälliseen toimintaan.

Ympäristökasvatusta toteutetaan leikkien, satujen, seikkailujen ja erilaisten retkien avulla. Lisäksi liikumme paljon lähimetsissä ja touhuamme siellä vuodenaikojen mukaan. Rakennamme majoja kaatuneista puista ja irronneista oksista, käymme luonnonjäällä luistelemassa, laskemme mäkeä läheisillä kukkuloilla, viemme eläimille ruokaa jne. Luonto- ja ympäristökasvatus nivoutuu luonnollisena osana päivittäisiin toimintoihin ja kaiken touhun keskellä keskustelemme luontoon liittyvistä asioista ja ilmiöistä.

Harakankellossa luontoystävällisen toiminnan lähtökohtana on, että kaikki päivittäinen toiminta sekä hankinnat ovat mahdollisimman luontoa säästäviä.

7. YHTEISTYÖKUMPPANIT

Jos lapsella huomataan erityistä tuen tarvetta jollakin kasvun alueella, teemme yhteistyötä erityislastentarhanopettajan sekä neuvolan kanssa ja tarvittaessa lapselle laaditaan yhdessä vanhempien kanssa kuntoutussuunnitelma. Samoin maahanmuuttajataustaiset lapset huomioimme yksilöllisen tarpeen vaatimalla tavalla, käytössä voi olla esimerkiksi tulkkipalvelu.

Käymme kirjastossa satutunneilla ja lainaamassa kirjoja, lisäksi käytämme kaupungin liikuntapaikkoja. Meillä on usein eri oppilaitoksista tulevia opiskelijoita harjoittelemassa ja otamme myös työelämään valmentautuvia harjoitteluun. Ulkoilemme tai järjestämme toimintaa läheisten päiväkotien ja perhepäivähoitajien kanssa. Osallistumme lasten kanssa erilaisiin tapahtumiin esimerkiksi Mukulakadulla. Meillä käy seurakunnasta lapsityöntekijä pitämässä pikkukirkkoa 1-2 kk välein. Lisäksi osallistumme kaupungin järjestämiin varhaiskasvatukseen liittyviin koulutuksiin.

8. LASTEN SUUSTA

"Kaikki on kyllä ihan kivaa, juoksemiset, hyppimiset, piilokset, ne kaikki ja kun tulee hiki!"

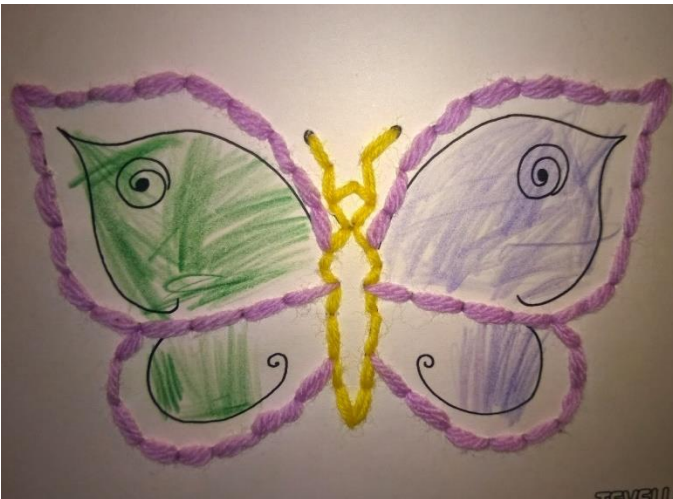
"Painimisen olen oppinut, kukkuloilla painiminen kivointa"

"en enää pelkää missään, kun olen syönyt marjoja, mustikat ovat marjoja"

"Leikkiminen ja kaverit, kivointa tehdä metsässä majaa"

"Metsäretket, piilosta leikkiminen, voi syyä mustikoita, jos tulee nälkä"

"Kun on hassuja ja jänniä tehtäviä"

"Askartelu huoneessa leikkaaminen"

"Palapeleistä en tykkää, mutta vaikeista tehtävistä tykkään"